

Exemplumok minden héten négyezer, n. m. kedden, csütörtökön, pént. és vasárnap jelennek meg. **Előfizetési ár** félre Buda-pestben házhordással 5 ft., borítékban 6 ft.; postán borítékban 6 ft. ez p. A hirdetések minden apróbetűs hasábjelére 5 (öt) ez. kr. fizetnek.

Csütörtök

513.

December 24. 1846.

Előfizethetnek helyben a kiadói hivatalban, hatvani utca Horváth-házban 483ik szám alatt földszint, és minden királyi postahivatalnál. — Az ausztriai birodalomban a külföldre menendő példányokat csak a bécsi császári postahivatalnál rendelgethetik meg.

BUDAPESTI HIRADÓ.

Előfizetési figyelmeztetés.

Folyó hónap végével BUDAPESTI HIRADÓ-unk 1846ki 2ik félévi folyamára lejárván, ezennel annak 1847ki 1ső félévi (januar—juniusi) új folyamára előfizetés nyitattik, jelentvén az olvasó közönség iránti köteles tisztelettel egyszersmind, hogy e politikai lapok vezérlete és szerkesztése az eddigi marad. **Előfizetési ár** félre Budapesten házhordással 5 ft., borítékban 6 ft.; postán borítékban szinte 6 ft pengőben. Pesten előfizethetni a kiadó-hivatalban (hatvani-utcai Horváth-házban 483d. sz. alatt földszint) és azon kívül minden kir. postahivatalnál. Az ausztriai birodalomban a külföldre járatni kívánt példányok csak a bécsi cs. k. postahivatalnál rendelgethetik meg.

Bersos Márton, tulajdonos.

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Előleptések. Halalozás. Emberbaráti adakozás az aranyidkai évekhez. Helyzetünk a legsürgősebb reformok VII. A győri gőzhajó-társaság. Megyék: közgyűlés Heves, Szatmár- és Kraszánban. Budapesti bíróság — Pestmegyei gazdasági főok-egyesület. — Ausztria. Külföld. Nagybritannia. Franciaország. Spanyolország. Portugália. Poroszország. Törökország. Északamerika. Hivatalos és magánhi detések.

IRODALOM ÉS TUDOMÁNY. Kőlcsey Ferencz minden munkái. Szerkesztik b. Eötvös József, Szalay László és Szemere Fül. 5. kötet. Srét Pesten. Kiadja Heckenast Gusztáv 1846—47. — (Vége).

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

A magyar kir. udvari Kamara a keblebeli díjazó hivatalnál Schneckl József előleptése által megüresült járulokszágra Müllner Mátyas eddigi díjokat alkalmazta.

HALALOZÁS. F. hó 18án halt meg Gyöngyösön n. s. sz. szadányi és török-sz. miklósi Almásy Jenő (Eugen), szép művészetek és bölcsészettanára, kir. tanácsos, több n. megyék táblabírája, életének 47dik évében, hatodik hónapra terjedt betegség után, aszkóiban. Béke hamvainak!

Szerkesztő hivatalunknak az Aranyidka helységi tüzérvallott szerencsétlen lakosok részére emberbaráti nem részvétel átadott t. Reseta János kir. egyetemi professzor ur 10 p. f. t. melly saját ajánlatunkkal együtt mostanig összesen tesz 15 forintot pengőben.

XX (Helyzetünk a legsürgősebb reformok VII.) Franciaország reformatorai egyetlen augusztusi éjen, felkiáltással — mintha csak egy alispánt választottak volna — próbálták eltörölni a társadalom azon politikai épületét, mellyet több mint ezer esztendő alkotott. 's ezen könnyű sikere a legfelsőbb magasztaltságnak — mihez, a mint mondják, nem elegendő olesó liberalizmus is volt vegyülvé, olyan t. i., a melly más rovására szokott esni — egyesülve a legpédánsabb tapasztalatlansággal, úgy elragadta őket, hogy ugyanezen eljárást még a társasági szokások és erkölcsök iránt is elpróbták: de ezek részéről a tiltakozó viselkedés rögtön hátrálásra kényszerítette a merész Solonokat a józan ész határai közé. 's hogy még itt is milly keveset lehet eszközölni régi, megfőzött szokások ellenében, törvényhozói erőszakossággal s mennyire kénytelenség a dolgokat természetes fejlődésükre a közsz. gyarapodására hagyni, blzonnyitják azon észszerű reformok a pénz és mértékek ügyében, mellyek ma, egy félszázad mulva, sem lehetnek népszerűek, dacára a kormány minden elősegítő intézkedésének és a törvény fenytő sanctiojának; — még Parisban is „sous”-nak és nem „5 centimes”-nak mondják ma is a régi sous-t, és „1 livre”-nek, nem pedig „1/2 kilogramme”-nak a fontot. — 'S mi lett eredménye azon gyökeres, szép nyári éji, politikai reformnak, melly a feudalizmust, min-

den pereputtyostól, olly könnyű szerrel akarta kitörölni a társadalomból, mint egy kréta rajzot a fekete tábláról? Mellözve mindazon jótéményeit a már akkor gyors haladásba fogott civilizációnak, mellyeket egy kissé conservatív reformok által még hamarabb és bizonyosan sokkal kevesebb rossz társaságban lehetett volna megszerezni; — a 25 éves bel- és külháborút minden nyomorával, három millió ember vesztésével s az egy milliárdal emigransokat kártalanító, más milliárdal hadi költségeket fizető restaurációval stb. stb. ... azt feleltetnem: semmi! Hanem ezen rövid utóni gyökeres reform, melly a helyett hogy alakította, a kor kívánságaihoz és szükségéhez alkalmazta volna a régi intézeteket — mire minden képes — azokat tévoa nélkül lerontotta, emel még valami rosszabbat is eredményezett: mert midőn egyfelől deorganizálta a társadalmat, másfelől azon születési aristocratia helyébe, mellyet nem eltörölni, hanem igazán reformálni, az időhez idomítani s legelőbb csak elajlásodás és lehásoadásaért kellett volna egy kissé megfenyíteni, egy más feudalizmust, mellynek jelszava bizony nem az „honneur” hanem a „bourse”, állított, melly ha nem is olly gögös 's következképp bántó, mert idomosabb mint a régi, de annál sokkal kegyetlenebb és érzéketlenebb, mert az emberrel csak úgy bánt mint számokkal és gépekkel, 's ezen természeténél 's a társadalom alsóbb rétegeinek desorganizációjánál fogva, sokkal hatalmasabb és elnyomóbb is, következképp megelégedetlenségnek, nyugtalanságnak és zenebonának sokkal gyakoribb indító oka. 's ez a financiai bárónak feudalizmusa — mint a francziák mondják, a pénzaristocratia, a „tiers état” vagy „bourgeoisie”, mind egybe megy ki — uralkodása, úgy, hogy a franczia népen is begyőlt a magyar nép példabeszéde — legyen szabad, mivel épen népről van szó, vele élnem — „eben gubát eszért” — és mennyt erőködött érette!

„Százszor elmondott communis locust” kiáltandja az ellenzéki haladás szónoka. „De mégsem elegendő, hogy én gondolok rá, bírja.” Azonban tegyük félre a declamatiót, én annak a világon legkevesebb vagyok barátja, 's inkább szeretném, hogy örökké beszéljenek a tények. Vegyük rendre a régi feudalizmus kiváltságait 's lássuk, vajjon az új nem bír-e azoknak aequivalenseivel.

A franczia nemes, mint a magyar, az „onus non inhaeret fundo” feudális elvénél fogva fekvő jószágától nem fizett adót, de fizette a véradót — katonaságot. Az új aristocratia fizeti fekvő birtokáról az adót, az igaz, hanem az is igaz, hogy mit a status töle egy kezevel elveszt, a másikkal visszaadja: ezen új feudalizmusnak fekvő birtoka ugyanis a község- és vasbányák, vashámorok, erdősegek és legelők, czukor-, gyapju-, len- és gyapotszővetgyárak stb. No már mindezek olly magas védelemben vannak jelenleg részesítve, hogy azokat több mint adómenteseknek lehet te-

kinteni. A franczia nép ezen tetemes védelem miatt — mellyet az új aristocratia magának kegyes szabni — mert már most a törvényt is egyedül ő hozza 's akirályi hatalom, mellynek régen az aristocratia csak szolgája volt, most már ezen új handlirzó aristocratianak lett engedelmis szolgája — ezen proteciók miatt, mondom, a franczia nép kétszer drágábban veszi a vasat és kőszent, mint ha angol, svéd, orosz és belga vas, meg az angol és belga kőszent, úgy szólván, kitiltva nem volnának a hazai piacokról: 's hogy a drágasága a vasnak csak az apró földbirtokosok millióitnyomja, a közsédrágaság pedig a városi szegényebb osztályokat, azt nem szükség magyaráznom: ugyanezen védelme a község- és vasiparos uraknak kiterjed az erdőbirtokosokra is, kik e miatt semmi nyereségesebbet nem csinálhatnak, mint megkopaszítani a bérések oldalait 's ezáltal kockára tenni a földművelés jövőjét, a jelenben pedig azon iszonyu árvek pusztításainak tenni ki az országot, mellyek a hegyek kopaszasága miatt most már évenként szökták meglátogatni Franciaországot. . . A nagy legelő-birtokokosok javára a külföldi marhának darabjára vetett 55 fr védvám miatt a franczia nép lassan lassan kezd elszokni a húsételtől: 1789ben még 26 font évi hús fogyasztás esett egy francziára, 1836ban már 22; 's kivált Parisban mutatkozik ez irány a legkétségbehozhatlanabban, mert ott 150 fontról 100ra esett a fogyasztás 's 1836. óta még tetemesebben szállott. . . A honi czukorgyártók és linomítóknak adott tetemes védelem 16 év alatt többre rugott 200 millióal 's e miatt a czukorfogyasztás olly lassan emelkedett, hogy midőn Nagybritanniában több esik egy személyre 16 fontnál, Belgiumban 10nél, Franciaországban 7 sem esik. Így van a többi feudális iparral is: amde az apró földművelésnek, a bortermelésnek, melly maga egyedül 8 millióal több lelket táplál, nincs eféle védelme, hanem ellenkezőleg bajos felszámítani a cimeket is, mellyek alatt a statusnak adóznia kell, hanem ezek nem is tartoznak a kiváltságos iparizók közé, 's a kamarákban sincs helyök. Mindent egybevéve, a védelmi adó, mellyet Franciaország új aristocratijának fizet, többre megy ezer millióal. — Egy milliard! Ezért biz' oda vethetni minden egyéb kiváltságot, és szívesen fizethetni az egyenlőség kedvéért és színe alatt egy pár száz millió egyenes adót.

Mi különbség hát az ó és új kiváltságos osztály között az adóra nézve? Az, hogy a mit az ó pengőben nem fizetett, azt vérvél fizesse le a statusnak, az új pedig a mit egyenesen fizet, indirecte tisztesen fizetetti vissza, 's azonkívül még vérvél sem adózik egy cseppet is, mert az erre kötelező törvényt is olly kegyesen csinálta magának, hogy kötelessége alól, 7—800 fon zsoldost fogadván, a legkönnyebben kibújhátik.

De a régiek jobbágyai voltak, kiket robotoltatt, tizeddel 's más apróbb adókkal terhelt, urbéri, alsóbbrendű

Irodalom és Tudomány.

KÖLCSEY FERENCZ MINDEN MUNKÁI. Szerkesztik b. Eötvös József, Szalay László és Szemere Pal. 5. kötet. Srét Pesten. Kiadja Heckenast Gusztáv 1846—47. (Előfizetési ára a hat kötetnek 10 ft p.) (Vége.)

A negyedik kötet (225 l.) tárgyai: Philosophiai, nyelvészeti és vegyes dolgozatok. — Kőlcsey a philosophiában nemcsak szorgalmas studiumot, hanem önvizsgálódást is tanusit. E nemben egy rendszeres és egy töredékes munkát hagyott hátra. Az első a „Görög philosophia” kulfők nyomán dolgozva, de a melly csak Pythagorásig megyen 's itt megszakad. Ennek érdeme nemcsak a helyes érdekes kidolgozás, hanem önért és nyomor 's mindamellott szép és világos előadás, és e tekintetekben a philosophiai munkák dolgozásában példányul szolgálhat. — A második „Töredékek” címzet visel 's IV. számot foglal magában. Tárgyai: a vallásbeli türelem, a katholicizmus és reformatio, 's végre a philosophia és vallás általában. Ezen szelleműs, de nagy részben igen egyoldalú értekezések bírálata, mellyek Kőlcseyt már mint öngondolkodózt tüntetik elének, egészen túlhaladná azon határokat, mellyek itt, hol öszves munkák ismertetéséről van szó, elénekbe vannak téve; ezek magok egy külön bírálatot kívánnának. Csek egykét jegyzést tehat. Hogy Kőlcseynek a reformatio igen kedvetlen szinben tűnik fel, nem csudálhatjuk, m'után kijelenti, hogy őt azon gondolatok köztől, mellyeket phantasiája igéző szépséggel szokott megzavargatni, egy sem enyhíti úgy, mint az elszakadozott religioi secták egyesüléséről való gondolat. Szükség volt-e e végett a hierarchiának még visszaéléseit is magában a vallásban elapítani, ennek megvitátása igen messze vinne, mert erre igen sokat lehetne mondani azokon kívül, mellyeket e tárgyban másutt (a Muzarionban) Guzmics és Szontagh elmondottanak, és az a hierarchia, mellynek legelső talpköve, mint ő mondja, az apostolok 's első püspökök idejében vették meg, minden bizonynyal nem az volt, melly a szellemeket beköbba vetni, 's Jézus világos mondasának ellenére („Az én országom nem e világból való.”) cseljainak a világi hatalmat is alárendelni akarta volna. Kőlcsey ugyen

a vakhítt és a vizsgálódási hitet lenyegében 's eredményében egynek tartja (ő csak a módban helyzi a különbséget), holott e kettő lenyegesen különbözők egymástól; a vakhít az embert lealacsonyítja, az elmeletlen és helyes itelőhethetegen alapult hit ellenben, melly által ismerhetjük meg a láthatlan dolgokat (nem csak a hit — hanem nagy részben a tudományvilágban is), az okos leteleknek nagy dicsősége. Mi a reformatió illeti, Kőlcseynek azon mondasát, hogy „a világosodás lassankint terjedése ugyanazon resultatumokat hozta volna elő, mellyekkel a reformatio dicsézkik, 's megkülmelte volna az emberiséget azon megrendítő revolutiónak gyászos következkéseitől, hajlandó vagyok elhinni, mert ki tagadhathá, hogy ez kívánatosabb nem lett volna? De egy az, hogy in rebus facti, argumentatio a priori non habet locum; más az, hogy miután maga Kőlcsey megvélja, hogy a reformatio a catholicizmus felvilágosodásából eredett, és hogy azt csak a gazdaságra 's fuggtelenségre vagyó németországi fejedelmek fordították a magok hasznokért háborukra 's vérontásokra, igen nagy következkétség ezen rettenetességeket mindamellott is egyenesen a reformatiónak tulajdonítani; holott a kárt mindkét részről a visszaélések és a vallás tiszta kutfejétől elpártolás okozták. — A philosophia és vallás közt is Kőlcsey igen eles elválasztó falat állít fel. Hogy valódi 's teljes nyugalmat csak a vallás ad, ez tagadhatlan; de ebből épen nem következik, hogy a philosophia a vallásnak ellensége legyen. Ez csak akkor történhetik, ha a philosophia a vallás megyejét általában magának foglalni, vagy világosabban szólva, azt pusztá rationalizmussá változtatni akarja. De a philosophiát nem csupán ezen szempontból lehet és kell tekinteni. A józan philosophia, melly t. i. a maga határainban marad, szintolly szükséges és hasznos az emberiség legfőbb 's legfelsőbb részénél, a vallásnál, mint minden egyéb — akar tapasztalati, akar elméleti tudományoknál. Kőlcsey nagyon is athatva Bayle skeptikizmusa által nem akarja a philosophiának egyéb eredményét látni a tévelygésnél vagy ketekedésnél. Van igenis mindkettőnek helye a philosophiában, de egyik sem cselja annak. Miért látható ezt máskint egy olly kitünő jelességű ferfit, minő Kőlcsey volt? nem mernem döntőleg elhatározni. Ugy látszik előttem, hogy ő, mint nemeskeblű ember, kitüzven törekedési cseljál a gondolható legszebb ideált, ohajtja azt egyszersmind a való életbe átteni, 's feledő burgó heveben, hogy

az ideálnak a valóságban szükségeseken felül kell mindig állania, — 's így lett ő a bírálsában szerfelett szigorúvá, 's a philosophiában skeptikusává. Az utóbbinak alig lehetne erősebb 's egyszersmind szomorítóbb bizonyosságát találni azon állításnál, mellyel e töredékeket berekeszti, hogy t. i. az emberi nemzet örökre azon egy ismeretlen centrum körül kering, m. st. kisebb, majd nagyobb tolongással vagy gyorsasággal és folyvást újabb alakú tümeményekkel, 's ezen keringések megszűnnek és újra kezdődnek az emberiségnek észrevehető nyeresége vagy elömenetelenkül. Így merít ő még Herder studiumából is skepsziase öregbedését; holott az, hogy az emberi tökélyesülés szükségesképp tenyező, a tudomány és tudatlanság, erény és vétek folyvást működnek, nem gátolja, hanem inkább segiti lépésökint az egésznek elöbbsmenetelét, mert nekünk itt e földön (és ezt soha sem kell felednünk) nem anygalokká, hanem csak valódi emberekké, (azaz, a mik, mint emberek, lehetünk, és lennünk kell.) kell kikezközödnünk. Erre igyekezni illy teremtményeknek, mint mi vagyunk, teljesen elég és igen szép rendeltetés, mellynek teljesítését a vallás minszivünkkel együtt parancsolja. De szánellen egy körben forogni? Szomorú, lesújtó philosophia! Ki viselhetne el illy lealázó hitet, melly az embernek benső önértékelésével 's szabadságával, de az egész történeti tapasztalással is egyenes ellenkezkében áll? — Ezen sok részben érdekes töredékeket követik „Levelek a magnetizmusról”, Kluge ellen, ki az állati magnetizmus használatát már a régi egyiptomi papoknak is ismeretesnek és gyakorlótnak, 's a hajdani oraculumok jövőndöleseit is ez által eszközköltötteknek mondja. Ez Kőlcsey nagy régiség-ismerettel czáfolja. — Befelezi a philosophiai dolgozatokat egy „iskola és világ” című kicsiny, de igen jeles értekezet.

A nyelvészeti dolgozatok közt első helyen áll Jenisch pályairatának kivonata tizenegy eurpai nyelvek összehasonlításáról és méltatásáról, mellyek közt természetesen a magyar nyelv be foglaltva nincs. — A „Szokurításról”-i értekezés veleje teljesen ki van fejezve e szavakban: „Nálunk egyik legzavdagabb aga a kurtitásnak, nem annyira kurtitás, mint a törzökökre visszavétel, 's ollyan törzökökre, mellyek még nagy részint szokásban vannak, 's nagy részint csak a közbeszédből tüntek el, de könyveinkben fenmaradtak.” Fontos megjegyzés nyelvünk dolgában, melly itt a beszédnek több részreit át példakkal megmu-

A karácsonyi szent ünnepek miatt holnap, azaz pénteken, lapot nem adhatván, legközelebbi számunk vasárnap jelenik meg.

polgári és rendőri ügyekben bíralt stb. 'S az újak nincsenek-e jobbágyai, kik neki egy heten hat napot... 'S mily megfeszítéssel! — dolgoznak? A régi tizedet vett mindenből, 's így kilenczet a jobbágyának hagyott, a miből ez megélt, több húst fogyasztott mint a mai, éhen meg nem halt, míg földesurának volt mit adnia, a mai nem tizedet, hanem mindent elvesz jobbágyától 's neki szigorú, épen csak annyit hagy, 's a mennyivel magát és fáját fenntarthatja... mikor szükség fenyegeti bezárja dominióját, kiteszi jobbágy-százádat a szabadra, a hol éhen is meghalhatnak, ha kétségbeesésökben fel nem láznak 's az elemektáratat és kereskedőket ki nem rabolják, mialatt az új feudalizmus bárója hallgat míg a crisis elmúlt és várja, hogy a kormány segítsen a nyomoron 's számára állítsa helyre a jó rendet. A régi nemesség jobbágyai nem voltak kényszerítve illy gyakori lázadásra, miért? mert okuk rá nem volt annyiszor.

A régi úri igazság-szolgáltatás tökéletes és silány volt, az igaz, 's a mai, Franciaországban olly tökéletes, hogy mintál szolgálhat az egész világnak, ez is igaz; de ezen inkább terhelő, mint kiváltságáról lemondott volt a francia nemesség már jóval a forradalom előtt. Az új arisztokráciának azonban elég tetemes kiváltsága van e tekintetben is, a cassatiós-zékét ő tölti be, övé az ügyvédek legkeszebb szőlő 's a perlekedési költségek magas lába miatt bizony csak inkább tőr a szegény, mintsem pereljen.

Volt egy osztálya a hajdani arisztokráciának, mely ellen a múlt század philozofusai legtöbb gúnyt és mérgot öntöttek ki, de azért asztalánál elődtek a forradalom alatt olly dühhöz üldözött királyi haszonbőrölők, (termiers généraux) kik, mint nálunk a fiskusi javak bérlei, némely közjöveldelmeket, indirect adókat és vámokat bérben tartották; az új arisztokrácia ezeknél sokkal roppantabb jövedelmeket kerített kezébe, a status által felépített a száz meg száz millióba kerülő vasutakat, esatornákat, forgalmi tőkének még kölcsönöz is a státustól néhány milliót semmi vagy szinte féltannyi száztólira, mennyit a status saját hitelezőnek és rentierjének fizet 's 25-30 évig használja őket, veszi a jövedelmet 's egy batka bért sem fizet értök. Ez aztán népszereit, demokratikus, képviselői és öleső igazgatás, és alkotmány-forma!

A hajdani arisztokrácia a birtokán átmenő utakon, folyókon néha önkényes vámt szedett, zsarolta az utast; a mai arisztokrácia kezében tartja Franciaországának egész esatornái és vasuti közlekedését 's fuvaros egyesületei (messagories) által a közönséges utakat is; a status — az adózók — pénzén épült esatornák és vasutakon nemesak ő szedi a vámt, hanem maga szabja a tarifát is, 's ezáltal a piacszokon és a termények árán kénye szerint uralkodik. Ausztriában az adózók pénzével épített vasutakon a tarifát maga a status szabja meg.

1830ban az új arisztokrácia tízenegy millióval szállította alább a királyi dotációját, de látni való, hogy nem az adózó nép könnyebbítése, hanem saját zsebének nehezítése végett.

A hajdani arisztokrácia örökösen és családilag viselt némely hivatalokat a parlamenteknél 's a hadseregben tiszt csak nemes lehetett. Az elsőbbik visszaélésnek volt valami compensatója azon szigorú, erkölcsös nevelésben, melyet egy jövedelmi parlamenti tanácsosnak szűlői, már rendeltetésénél fogva, igyekeztek adni, 's ha a talantum hiányzott is, de mindig megmaradt a hagyományos becsületesség, függetlenség és hivatali méltóság. Ma az igaz, hogy a bíró

* Ricardónak, az industrializmus gazdasági státuszgazdasági irójának közönségesen elfogadott állítása.

teltatvan, annál gyümölcsözőbbá válik a nyelvbuvarra nézve. — A „Szószármaztatás“-t két részre osztja, u. m. philozóphi- és poetaira. Amaz a nyelvet művelni flexiók által, ez compositiókkal. Itt csak az elsőnek adatnak példái elég kiterjedéssel, de mégis nem tökéletes renddel és kimerítve. Ugy látszik, hogy ez értekezlet nincs bevezetve.

A vegyes dolgozatok közt első egy igen tudós 's egyenesen diplomatikai bizonyítványokra épített historiai vitaközlés „A két magyar haza egyesülése, 's Magyarországának a részekhez való joga felett.“ Horvát István királyi hivatalos ellen, ki Erdélyt az erdélyi országgyűlésen (1837) önálló országnak állítja. Kősegy ezen állítást, mint alaptalant, nyomosan és terjedelmesen megczafolja. — Másik: „A magyarvári gazdasági intézet rövid ismertetése“; a kutfőből merített rövid rajz, mulattató szeszelyes kezdettel 's komolyan serkentő herkezeszéssel.

Ötödik kötet. „Vegyes dolgozatok.“ (212 l.) Első helyen áll itt egy fordítás: „Engel aethetikai töredékei.“ Engelt bírálói nem czelom; Kősegy fordítását pedig, úgy hiszem, minden dolozhoz értő javalni fogja. Kősegy, valamint eredeti dolgozásaiban, ugy itt is nem vegyül azon tulságos purismusha, mely a tudományos műszavakat is, melyek az egész tudományos világ közbirtokai, 's mint illyek, meg eddig minden művelt nemzetektől respectáltattak, elsajátítani 's magyar egyszórázikké változtatni iparkodik, mi, ha majd egykor csakugyan leendő igazi eredeti tudományos literatúránk, mint minden lepton felakadást okozó kölönözködés, más művelt nemzeteket csak méltó gancsolásra és elidegenítésre fog gerjeszthetni, és literatúránk keletének 's becsülésének ugy gátja leendő. Helyesen írta Kősegy Döbrenteihez, hogy „a bevett terminusok minden nyelvezet egyek,“ és felülemelkedve ama szükségleten és nevelteses chinai-szerű tökély-hajhászson, nem temette el a tudós világ által mindenzerte ismert 's bevett műszavakat öngyári hasztalan faragmányok által, hanem el azokkal minden aggotózás nélkül, sőt némi méltósággal, mi az ő iratait későbbben is élvezhetők 's becsesekké teendő. — „Feletet a Mondolatra.“ A Mondolatok ideje lejárt, de literatúránk új fejlődési korszakában ez a „Feletet“ szükséges és nagy hatású tünemény volt. Kősegy Szemerével együtt dolgozta e munkácskát, mely el van árasztva mulattató, de többnyire csipős elméségekkel, széles nyelv- és literatúrai

elmozdíthatlan, de a ki egy törvényezőnek elnöke akar lenni, az előbb legyen követ 's igyekezzen tetszeni az új arisztokráciának, különben célt nem ér. A többi helyek olly rosszul vannak díjazva, hogy rájuk csak szegény emberek vágyakozhatnak... Amaz új példabeszéd pedig, hogy „minden franciaia közkatona egy marsalbotot hordoz töltés-táskájában“ béke idején csak egy nagy... szó, a mi semmit sem jelent. Aztán az ugynevezett „tudós katonai karok“ba, melyekből telik ki minden felsőbb katonai hivatal, az előkészítő tanulmányok drágasága miatt más nem, mint az új arisztokrácia satjadékai férkezhetnek be.

A régi nemesség a vadászat kirekesztő jogával is birt; a mai szeretne birni; nem rég egy követ azt indítványozta volt, hogy csak a huszonhárom holdnyi minimumot bíró földbirtokos hordozhasson vadászfegyvert.

A régi nemesség tojást, bárányt, tyukot 'sat, adóztatott jobbágyaival; az új ugy megdrágítja kapuvámjait által ezen élelemszereket, hogy a hus a mai parasztnak csupa fényűzőssé vált, 's az új feudalizmus nem hogy közelebb hozta volna, de sőt mind tovább 's tovább távolítja a teljesedéstől a „jó Henrik“ ismeretes ígérését a vasárnapi tyukról. Miért olly nehéz a kormánynak ezen súlyos kapuvámokat 's a só ártát — mely jóval magasabb mint nálunk — leszállítani 's ez által a földművelést gyarapítani, valamint a nép jólétét? Azért, hogy a financiaia bárói nem engedik, mert ez által az adó — az ő státusköltségeik záloga — is csökkenne.

A hajdani feudalizmus korában vámok választották el egymástól a tartományokat, 's ez az ország anyagi érdekeinek egygyeolvadását végtelenül gátolta, de nem annyira, mint a financiaialis feudalizmus védő és tiltó vámjai, melyek a déli bor- és selyemtermesztő vidékeket feloldozták az északi gyapjú-, gyapot- és lenszövőlőnek, 's a minék következősében nyílt meg legújában azon érdekes békesháború, melylyet a szabad kereskedés pártolói — a déliek — 's a védvámisták — az északiak — folytatnak egymás ellenében.

Egy intézet állott összefüggésben a régi feudalizmussal, melyly ezzel együtt omlott egybe: a csehiek. Volt ezzel visszaélés sok, mint minden emberi intézkedéssel; azért Turgot, a nagy minister, el is törölte, de kénytelen vala elhamarkodását azonnal vissza is vonni. Tagadhatlan, hogy ezen intézetben van némi rossz, hanem van sok jó is. A francia reformatorok a helyett, hogy a roszt kiirtották 's a jót megtartották volna, eltörölték az egészet 's állították helyébe, semmit; de nem hanem valami ártalmasabbat, a dissolutiót, más szóval: korlátlan szabad versenyt. 'S mit nyert a franciaia nép ezen szabadság által? „Azon kiváltságot, hogy büntetlenül megmérgezhessék és meglophassák“ — mint az újabbkori reformatorok, kiknek ha a tervelés gyenge is, de a kritika erős oldalt, élesen, de igazán fejezik ki magokat — mert a korlátlan concurrentia miatt Franciaországban, 's különösen a fővárosban, valódi természetes étellel és itallal csak a gazdag él, a sokaság igazán soha sem tudja mivel, ugy el van terjedve az élelemszerek hamisítása azon országban, melyly magát a civilizatio zászlóvivőjének szereti nevezni. 'S mely után sok hazámia enthusiamussal szeretne rohanni. — E tárgyról sok érdeket lehetne mondani, mire máskor tán jutandó idöm is alkalom... De ha a franciaia nép nem nyert semmit, nyert ám az új feudalizmus eleget; az ipar egész mezeje az övé maradt; a nagy capitalis kiszorította az apróbbakat a esatárról, a műhelyes ipart, a gyár gépei által olesőbbá tette ugyan a természetet, de leszállította ám a munkabért is; az embert, az értelmet egészen és teljesen alárendelte a pénznek; a feltaláló genieje csak ugy neki szolgált, mint a napszámos karja, nála nélkül mindenik éhen

ism/retelkel, de helyelhelyel kelletlenül keményebb, mit csak az ellenfel megtámadásának oklansága menthet némileg. — „Levelek Döbrentei Gaborhoz.“ Ezen literatúrai, aethetikai és kritikai észrevételekkel gazdag levelek igen nagy becsűek, nemcsak a mennyiben Kősegynek literatúrákról és a más nemzetekről gondolkozásmódjára, 's önmagának is literatúrai pályájára világot vetnek, hanem a mennyiben az ő saját egyéniségét is leglühvebben tükrözik. — „Szemere Pal szonetteiről.“ Egy különös tanulságos példája annak, mikint tevesztheti meg a részrehajlás még az aethetikában legjárásabb kritikust is, 's mint lehet az elfoglaltság mellett ugyanazon műnek részét, mint hibásakat és szépeket, 's ismét mint igen szépeket taglalgatni. Azonban ámbár ez arra figyelmeztet, hogy valamint Lessingint a művészeket, ugy a műbírákat is kötkedve csudaljuk: mindazáltal nagyon hibázunk, ki ez illy példákban a kritikának 's kritikusoknak általános karhozatására venne okot. Igaz ugyan, mit itt maga Kősegy vall: „Mi szegény előre elfoglalt emberkek, ritkán teszünk íteletet ily, hogy abban más indulatainknak részök ne volna“; de ebből a bírálatok igaztalanságára közönséges következtetést tenni nem lehet; ez legfőbb is csak a bírálo korlatoltságát mutatja, ki szintugy függ bizonyos körülményektől, helyzetektől 'sat, mint más; de egyebkint ha illő tudományal, izléssel 's készséggel bír, mindenkor lehet igaza, esahogy másnak szemponctokból. E mellett tartuk meg, hogy egyszerű tévedés koránsem feltételez mindenkor tevelygést, különben soha senkinek sem volna igaza a világon. — „Uj szok.“ Kazinczy pályairatának a szellem és egyetem szokról, rövid bírálat. — „Történelnyomozás.“ Vázlatok a Historia philozóphiájára, 's többnyire kérdések és feladatok, skeptizsi szellem meglehető adagával. Hibáztatja a hypot' eszleket, inductiók és analogiák alkalmazását a történetírásra, esahogy többek közt Horvát István törekedéseire is. De szinte hypothesisnak tartom Kősegynek azon állítását is, hogy az ember hosszú időnkig beszéd nélkül élt. Igy nem ember lett volna, és azzá, ugy hiszem, soha nem is lehetett volna. Isteni kijelentés vagy istenkép nélkül az ember eredetét nem gondolhatni; de ő itt is csak a szüntelen egy körben forgást vitatja. — A „Magyar“ nemzeti jellem fest. — Az „Ónpanaszok“ valamely sötét ábrándos óra értelmeinek kiömlései. — „Palihoz.“ Kritikai Jegyzetek a Muzárium új folya-

lhat meg... és így ezen egész dissolutio csak arra szolgálhat, hogy a töképenznek erkölcsstelen és zsarnok urasága teljes és határtalan legyen. — A státushatalom... a király pedig ellenségeül nyerte mind azon kétségbeesett 's mindente kész szerencsétlenek seregét, kiket ezen agyarkodó háboruja a korlátlan iparnak mindennapi catastrophiá által a szabad ég alatt hagy, 's kik szerencsétlenségök okául a királyt vagy ministereit szokták tekinteni 's zenebonás támadásaikat azok ellen intezni, holott ők is kénytelenek ugyan azon jármot, a töképenz kéréllhetlen uraságát hordozni, már magok a státusköltsönök gazdálkodási rendszerénél fogva is.

Ebből áll, röviden a régi és új feudalizmus. Egy szóval: mind azon hódítványok, miket a franciaia nép a hajdani feudalizmus épületének temető talpából eldulása által nyerni vélt, legnagyobb részt ábrándok. Itéljen maga az értelmes olvasó, előtte fekszenek a tények mindkét oldalról. Lehet-e ezek szerint nekünk, felvilágosodott észszel, reformjainkat ezen ut és mód szerint eszközölni? En nem hiszem. Közlelebről folytatom.

(A győri gőzhajótársaság.) Több nyilvános lapban a győri gőzhajótársaság iránt különféle tudósítások közzététven, nem lesz talán érdektelen ama hírek kellő felvilágosításul a dolog valódi állását előterjeszteni. Azon mostoha bánásmód, melyet sz. kir. Győr városa Pestteli összeköttetésére nézve az ausztriai szabadalmazott gőzhajótársaság részéről több év lefolyta alatt szenvedett, és hogy több-szöri nyilvános ugy mint magánfelszólítások daczára az igazgatóság kevésbé terhelő szállítási eszközökönem gondoskodott, szolgál indokul egy új gőzhajótársaság felállítására, melynek feladata lenne Győr 's Pest városok között szakadatlan, egyenes közlekedést fenntartani. E vállalathoz csatlakozásra kísérletképen az itteni közönség is felszólított, és Schweiger könyvkereskedésben e végett aláírási ívetéttet le. Néhány heti rövid idő alatt 200,000 pfton felül íratott alá e czéla. Ez élénk részvét okul szolgál az alárók közgyűlésre meghívására (hol is 500 egyénnél többen jelenek meg), mely a terv kidolgozása végett, egy élök, titkár 's 24 választmányi tagból álló bizottmányt nevezett ki. A terv alapját következő határozatok teszik: eszközöltessék ideiglenesen Pest és Győr között két, 150 löerejú gőzhajó általi gőzhajózás személyek 's kisebb áruk szállítására; azután nagyobb terhek szállítása végett két vontatóhajó távolabb utakra, mire egy millió pftnyi tőke kívántatik. Részvétre még több dunai 's más szomszéd városok fogtak felhivatni. Azonközben a Győrben alakult társaság a pesti keletkező félben levő társulat részéről felszólított, hogy e czéla véle egyesüljön 's akudozásra lépjen. Erre a győri ideiglenes bizottmányi néhány választmányi tagot küldött Pestre, hogy e tárgyról értekezzenek 's iránta véleményüket adják be. Folyó év sept. 20án a tanácskozó gyűlés Pesten csakugyan megtartott, melyben határozati lön, hogy a győri társaság befolyása 's megegyezésevel egy program készíttessék 's nyilvánosságra hozattassék. E tanácskozás után tízenegy nap mulva a pesti bizottmány a győriek hozzájárulása nélkül egy formaszert kidolgozott programot az ideiglenes győri bizottmány elibe terjesztett, mely az utolsónak nézete 's alapszabásaival meg nem egyezvén, 's a győri érdekekre nézve semmi kielégítést nem nyujtván, a győri társaság e szerint összeolvadt volna a pestivel a nélkül, hogy tulajdonképeni czélját biztosan elérhetné. Azért, miután a győri részvényesek a pesti program értelménél fogva nem köz-országos gőzhajózásra, hanem előlegesen csupán Győr és Pest közti szakadatlan, egyenes és közvetlen

mának czikkelyeiről, hol egyszerűn mindenképen le akarja verni Szemerét, hogy a Kritikai Lapok hósei ellen semmit ne szóljon. Jele, hogy amazokkal tartott. — „Kritika és Antikritika.“ Visszatartás Berzsenyi ellen, többnyire kíméletlen és indulatos hangon. — „Művészi vetelkedés Gessner fordítójaival.“ Itt sok részben megnyeretnek mondhatni a vetélyt. — Berekesztik az egészet néhány magyar könyvkiadatok.

Kősegy mind belértékre, mind nyelvbéli előadásra nézve maradandó becsű muveket hagyott. Az ő dolgozásait, ha talan vele nem mindenütt lehetne is egy értelemben, akarki is gyönyörrel és haszonnal fogja olvashatni. Nyelvre azon józan utat követé, mely mind a tudományos ismereteket homályba borító tulságos purismustól, mind az újabb kor mesterkézett czikornyaitól távol tartá magát. Izlet, aethetikai bajt, csinát és correctseget árasztott ő gazdag mértékben a nyelvre, de a nyelv geniusát és a világosságot mindig szem előtt tartotta, és e részben a valódi nyelvművelésre és írásmódra példányul szolgálhat. — Csak azt nem helyeselehetem, hogy a nyelvszokás és legjobb íróink által gyakoroltot mind ő helyett ő is általában mind ő g-ét vette fel. Mértékes versekben minden felakadás nélkül elnézhető e kis költői szabadságot, de prosában illy tótos kiejtést részemről nem javalhatok. Az időt jelentő eg rag, megvan ezekben is még, rég, sőt a palócoknál az uteg, osztég is divatozik; a mindig pedig etymologicz annyit tenne, mind usque ad omne, azaz: mind az egészig, vagy egészen, és így általános értelmű, mert hogy épen a minden korig vagy időig helyett vételettel volna, azt az eddigi nyelvszokás nem igazolja, sőt a népségnél az az ig az usque jelentésére meg a mindéghez is hozzátevédik, mert szokásban van nála a mindégig (mindég — ig helyett). — A „hasonlitsz reményeséget“ (reményeséghez helyett) szinte nem helyeselehetem. Nevezetes, hogy Kősegy a rón y szóra nézve (orény helyett) állandóan hű marad Kazinczyhoz.

A könyv kiadása igen diszes, papirosa 's betűi szépek és jók; a szerző arczképe az első kötet előtt, valamint igen hű, ugy igen finom szép metszet. Igen kedves adomány lett volna ennyi szép, ennyi jeles mellé a szerzőnek életrajza is.

Balogh Sámuel.

közle nem sem hatós terjed vabb denie kint a györ jeszt lenke nyila latko tukba latnán azt is nehez ezen hatni eféle száma gaink sagra nekü A gy menü tok fe nem a a me alárá E hat viszh dig az Ellen pesti vétele társas leendő latok lehet helyet tsó a azután kős tö nepél nngu nevén szerű nevez vénye ben re zó kü semm az elj lyette megill közás tán tó dítván 1805 tost k szóno dex er földá tesz ma nics. Rogni tur' u csak a ordo b biztos szélyb ség a azonb ményt lyunka — Ez megta alatt f hogy k kir. bí egyén Egy m ez okl szik, t rálhas nak v mondá nánk, vis inc szegül törvén tártala járt. ményü okai. a mara resiste enged nek lá e tárg

közlekedésre írták alá magokat, és ezen előleges aláírás is nem teljesen megalakult társaság által történt, s így kötelező sem vala; ezenfelül az ausztriai gőzhajótársaság is a győri hatósággal alkudozóra lépett s annak kívánatait egész kiterjedésben valószínűleg megígérte, sőt már valószínűleg is; továbbá a pesti tervnek végtelen nehézségekkel kellene küzdenie; végre pedig, miután a pesti program nem — mint a sept. 20-ai tanácskozó gyűlésben nyilvánított — a győri ideiglenes bizottság hozzájárulásával készült s természetesen elhatározás alá, következésképp az ő érdekeikkel ellenkezik: a győri társaság tehát ily körülmények közt nyilvánított, hogy a pestihez nem csatlakozhatik. Ezen nyilatkozatra a pestiek f. évi oct. 20-áról szóló bizottsági iratokban sajnálatukat nyilvánítják, hogy ily hazafias vállalatnál kártékony hatású s idővesztő akadályokra találjanak; azt is vélik, miszerint az ausztriai gőzhajótársaság ígéretei nehezen nyújthatnak annyi bizosságot mint a honi, mely ezen vállalat érdekében mindenestre csak üdvösen fogna hatni. Legyen itt szabad mellékesen megjegyeznünk, hogy eféle nyilatkozat egyáltalában fölösleges oly vállalatnál, hol számokról van szó, mert utolsó időkben igen világos tanúságaink vannak, miszerint oly vállalatok, melyeket hazafiúságra akartunk alapítani, szilárd, kalmárilag kiszámolt elvek nélkül, kívánt eredménnyel, fájdalom, soha sem bírtak. — A győri gőzhajótársaság f. évi nov. 3-ai közgyűlésében valamennyi a tárgyról szóló jegyzőkönyv, valamint a pesti iratok felfolytatták s határozatokat: miután az eddigi aláírások nem a pesti program értelmében történtek, ez a pesti terv a megküldött pesti aláírásokkal együtt annak értelmében aláírások végett Schweiger könyvkereskedésében tétessék le. E határozat teljesített is, de ezen program itt semmi viszhangra nem talál. Elvárjuk egyébiránt, fog-e és meddig az ausztriai gőzhajótársaság, tett ígéreteinek megfelelően. Ellenkező esetben mindig két ut áll nyitva előttünk: vagy a pesti társasághoz csatlakozhatunk saját érdekeink tekintetbe vétele mellett, vagy pedig programunk értelmében tulajdon társaságot képezhetünk, melynek alakulása körül főgondunk leendő az igazgatóság élére oly férfiakat állítani, kik ily vállalatokat mindjárt keletkezéskor nem fognak kockáztatni s lehetleníteni. (Pest. Zg.)

Megyék

HEVESBŐL. Évnyegedes közgyűlésünk f. hó 7-én főisp. helyettesi elnöklet alatt nyitott meg; hallók fő kedves fő alispánunktól a megye állását. Küldöttség nevezetett azután főisp. helyettesünk indítványára, patriarchaersek örökös főispánunk felszázados áldorkodásának ünnepére; ez ünnepély f. hó 8-án az esős idő és igen nagy sár dacára is, a nagy európaszerzte dícsített nevű áldorkodásán nagy nevének megfelelően díszes megtartaték. S este a város nagy-szerű kivilágításával végezteték. A tisztelgő küldöttség ki-nevezetése után olvastatott legkegyelmeseb királyunk rendel-vénye a parádi fűrdő botrány tárgyában; e k. rendelvényben roszaltatik Hevesnek, hogy kisgyűlésileg kirendelt nyomo-zó küldöttség helyett a nyomozást szolgabíróra bízta, s meg-semmisítettév Hevesnek minden e tárgyban tett határozatai, az eljárás k. bizosságra tétetik át, s kir. biztosul főisp. helyettesünk nevezetik ki. — Egy szónok a kir. rendelvényt megilletőde hallotta; szerinte Heves, szolgabírája által nyo-mozást tétetvén, s a nyomozás következtében törvényszé-kileg is rendelkezvén, a törvényesség ténen van, ennek foly-tán törvénytelennek magyarázza a k. leiratot, s fölírást in-dítványozott a k. bizosságot megszüntetése végett. Elnök: az 1805. 5d. t. cikk értelmében joga van ő felségének k. bizo-szt küldeni, a törvénytelen szónok ellentmond. Egy másik szónok: „elkerülhetetlen szüksége van az országnak a Co-dex criminalist törvényhozásilag behozni, mert ime egyes főladásra k. biztos jön, jöhet delegata sedria, a misokszor annyit tesz mint jószágvesztés; sem vagyon, sem személybátorságban nincs.” Egy 3ik: az 1649. 42. törv. ezen szavait: „ne status Regni inviti — extra processus Juris commissionibus graventur” úgy értelmezé, hogy a kir. leirat nem törvényes; még csak a delator nevét sem tudjuk; egy névtelen vádra a juris ordo bolygatva van; szereti ugyan szóló az igazságot, de a biztosi igazságot kissé drágálja, mert a vádlott vagyoná ves-zélyben forog. — Elnök nem helyesli e nyilatkozatot, a fel-ség a kegyelem forrása, oda mindenkinek szabad járulni; azonban nem ellenzi, ha a rkk előterjesztvén a parádi ese-ményt egész terjedelmében, urunk legkegyelmesebb kirá-lyunkat megkérendik, álljon el k. bizossági k. parancsától. — Ezután egy szónok így szól: nincs a szokott eljárás megtartva, közölve nincs a vád, az 1833dik évi bizosságot alatt föl volt csilapolt állapotunk áldozva; kívánatos azért, hogy bizosságot alá ne kerüjünk. Tisztelet szónok, elnök s kir. biztos ur jeles egyéniségét, de mert nem hagyják az egyén kezét szabadon, vezetik azt utasítással; tart tőle. — Egy másik szónok nem látott rendkívüliséget az esetben, s ez okból, mondá, nincs helye a bizosságnak, de úgy vélek-szik, terjesztessék föl minden adat, hogy ő felsége megbí-rálhassa, rendkívül-é az esemény és sérelmes magyarázatnak vevén a törvénynek parancs-szerintes magyarázatát, mondá, ha fölterjesztésünk után is bizosságot alatt hagyat-nánk, országgyűlésre adassék az esemény. — Egy szónok a vis inertiaehez gondolt nyulhatni, és ez szerinte sem ellen-szegülés, sem fejedelem iránti hűtlenség; a kancellaria törvényszerűtlenül jár el a dologban, a kir. bizosságnak ha-tártalan diurnum jár, az utóbbi hevesi bizosságot zsarolással járt, és a tanuk még sínesenek kifizetve. Itt egy ellenvéle-ményű szónok így szól: táblabíró ur egyik azok közül, kik okai, hogy a tanuk még sínesenek kifizetve, nem fizetvén ki a marasztalási összeget. — Elnök: el van törölve a facultas resistendi, sub poena notae infidelitatis, ily parancsoknak engedelmessé kell. Egy szónok: a mult gyűlés sérelmes-nek látta a kormány eljárását, azóta még az jött hozzá, hogy e tárgy elvonatott a megyétől; fölírást javasolt a sérelem

megszüntetésére. Egy szónok csak azt mondá rendkívül esetnek, ha a megye elég morális erővel nem bír rendel-kezni valamely tárgyban, ha bel- vagy külföldi miatt hatóságot nincs; ezen eset itt nem lévén, felfüggesztetni véle a k. leiratbeli tárgyat. Elnök: a leirat nekem szól, urunk királyunk neve aláírásával, arról tanácskozni nem lehet. — Lássuk az ellenvéleményt. — Van a fejedelemnek magának joga nyomozni, van személyese által is; nyugodjunk meg azért a k. leiratban; csak ezen egy mód van a gyanúból ki-menekülni; írjunk föl azonban körleg, miután törvényszé-künk már a vádlottak ellen megrendel a tisztí fenytő kere-setet, menten föl kegyelmesen a kir. bizosságot alól. — Egy ősz elzékenyülten mondá: hogy vizsgáljon a k. biztos — bár a közgyűlés megnevezetett volna a kisgyűlésnek küldöttség általi vizsgálatot rendelő határozatát. — Az ősz jót mondott; kihallgattaték, de meg nem; — kár. — Egy más szónok: a k. leirat a fölség legszentebb jogának ki-folyása; a parádi esemény nem közönséges; nagyjelen-tőségű az, a kisgyűlési végzést akkor változtatta meg a közgyűlés, midőn már kormányilag helyben volt hagyva. Itt e teremben mondott: nincs vádló; ezután jött a k. bizost rendelő k. leirat. Igaz, intézkedett a megye már, de szótó-jónak tartotta volna a megye érdekében, ha nem intézke-dett volna, a k. leiratnak nem engedelmesséknünk nem le-het, ha azonban némelyeknek megnyugvásukra lehető a föl-írás, nem ellenzi kérelemkép a dolog mostani állásának föl-terjesztését. Egy más szónok: megsemmisítettév a kir. leirat által a megye végzése a szolgabírói vizsgálatra nézve, a szolgabírói vizsgálatnak legfelsőbb helyen semmi ereje, semmi a törvényszék rendelkezésének, mely a semmi ereje sz. bírói vizsgálaton alapszik. Egy más szónok: a fölség azt látja, rendkívül az esemény, van helye a bizosságnak; a megye ellenkezőt lát, ily esetben országgyűlés mondja ki az ítéletet, terjesztjük oda; de mivel Hevesről nem lehet elmondani: mintha nem akarna igazságot szolgáltatni, kér-jük meg fölíráskunkban ő fölségét: álljon el a k. bizosságtól. Végzés: sorozatosanak elő, mik történtek a parádi ese-mény tárgyában megyeileg; egyébiránt törvényes alapja nem lévén a k. leiratnak, sérelmesnek tartják azt Heves rendei, s kéri ő fölségét, méltóztassék a k. bizosságot kegyelme-sen megszüntetni, s a vádlevelet a megyéhez áttenni. — Elnök e végzést azon jögzéssel mondja ki, hogy a bizo-sosi eljárás a közgyűlés rendelkezése alá nem tartozik, s így a biztosi eljárást felfüggesztetnek nem tekintik. E nyilatko-zatát a gyűlés rész nehezen vév, szólnak iránta sokan és erőlyesen, de az elnök nyilatkozata mellett maradt.

Most ugy látom, helyén lesz a parádi eseményt körülmé-nyeiben láttani. Julius elején egy biharmegyei szolgabíró a parádi fűrdőben, fényes nappal megveretettik, meggyaláz-tatik néhány hevesmegyei által, azért mintha Biharmegyeének közgyűlésébe ő vezette volna föl a megyei hajdukat, kik B. Ö. és elvtársait megverték és kiűzték. A mátrai járás fősz.-bírája Hevesnek e tény hivatalosan bejelenti; Heves Julius 17-én tartott kisgyűléséből nyomozást rendel, küldöttség ál-tal végzendőt: augusztus 13-áról egy udv. rendelmény helyesli a kisgyűlés határozatát s rendeli, hogy egy hónap alatt nyomozását terjesztse a küldöttség a megye elibe; ezen kis-gyűlési végzést a g. 17-én Heves közgyűlésében ugy mó-dosítja: a nyomozás küldöttség nélkül csupán sz. bíró s es-küit által tétessék. Szeptember 4-én kelt k. udv. rendelmény az aug. 17-eki végzést helyben nem hagyja s küldöttség által parancsolja a vizsgálatot tétetni; sept. 9-én Heves törv. széke a szolgabírónak meghagyja a nyomozás beadását; ennek kö-vetkeztében szolgabíró a sértettet fölszólítja: adjon a nyo-mozásra adatokat, october 20-ig e fölszólításra válasz nem érkezik. November 5-ikéről kelt k. kir. rendelet érkezik, Bre-zovay József hevesi főisp. helyettes k. biztosul nevezetik, az egész parádi esemény k. bizosságra tétetik át. — A szolga-bíró a nyomozást megteszi az aug. 17-iki közgyűlés és sept. 9-iki törvényszék határozatai nyomán; december 4-én beadja a törvényszéknek, itt tárgyalás alá vétetik és három vádlott ellen fenytő kereset és szükség esetében bővebb nyomozás rendeltetik.

December Skán a főisp. helyettes betegeskedése miatt elnöki székét el nem foglalhatván, fő alispáni elnöklet alatt fölolvastatik egy sept. 12-ken kelt udv. rendelet, melyben roszaltatik Hevesnek azon eljárása, miszerint főisp. helye-tésének törvényszéken elnökösödést nem enged; a megyé-nek ily határozata ősi rend fölbotlására ezélnöknek monda-tik, s Hevest engedelmességre kötelezi. Ez udv. k. rendel-vény fölolvása után fenen hangzik: Maradjon a megyé-nek e tárgyban hozott előbbeni végzése; kis idő múlva tár-gyaltatván, egy szónok így szól: a szent korona tagja el nem állhat a megye végzésétől, mert állva ettől, elállna a törvénytől; a főispánhelyettesi esküben az van, hogy ő felsége ellenségének ellensége lesz, barátinak barátja; vaj-jon az ellenség név alatt nem azok értetnek-e, kik a Budán nem rég összejöttekkel egy értelemben nincsenek? a főisp. helyetteseknek, minden felelőség nélkül katonai karrhatalom van rendelkezésük alatt; ha az administrator elnökölhet megyei törvényszéken, vannak-e azok bizosságnak, kik a budai program embereivel egy véleményen nincsenek; néz-zünk Csongrádba, Biharba, Hontba, Turócba, Nyitra-ba, minő eszközöket használnak ott a program emberei! Szóló egyébiránt szereti a budai tanácskozányt; eddig — ha néhá-nyan összejöttek, conventiculumnak, molimennek mondták, most már százezeren összejöhetünk, megadták az akit a kormány emberei Budán. Egy ellenvéleményű szónok, ki maga is jelen volt a budai tanácskozányban, bevallá a bu-dai tanácskozány elvét, mindent a kormány mellett, míg a törvény útján jár, mindent az ellenk ellen, ha a törvény útján járó kormányval oppositíóba teszi magát. Eközben egy indítvány hangzik: — a k. udv. rendelményben oly okok hoztatnak föl, melyek eddigelő föl nem hozattak; ezek meg-

vizsgálására, s e tárgyban felirásjavaslat tételi küldöttség nevezessék. S ez indítvány több ideig tartott tanácskozá után azon módosítással fogadtatott el, hogy a megye előbbeni végzésének épségbentartása mellett küldöttség készítsen felirasi javaslatot.

December 9-ken első alispáni elnöklet alatt fölolvastatott a nmltu helyt. tanács egy intézvénye a vizneki főispán helyettesi hátrát tárgyában; mielőtt tovább írnám a gyűlési történetet, legyen itt megérintve a vizneki esemény száraz-róviden, de történetihven. Viznek helysége határára nézve a rendezési per lefolyt annak törvényes medrében; a hely-ségben a végrehajtást megakadályozandók fenyegetőzésekkel ki, reménylven, hogy nem merészlendi senki a rende-zést sürgetni; ez csak szó volt, és tettek következnek, folygyu-jtatnak többször az uradalmi takarmányok. Az első merény után a járásbeli sz. bíró kimegy Viznekre, vizsgálatot tesz né-mellyeket elfogat; ezeket utközben egy birtokos nemes ele-resztli. A merény gyujtogatásban megújul az uradalmi ügyés-z a főisp. helyetteshez panaszt ad, törvényszékét kér a hely-szére; a főisp. helyettes a panaszra hátrátot tesz, meghagy-ván a gyöngyösi járás főszolgabírájának, menjen ki azonnal Viznekre, és intézkedjék. Oct. 16-án közgyűlés van, a fő-isp. helyettes kérdezi a főszolgabírót, mi történt rendelete következtében? a főszolgabíró azt feleli: Hevesmegyének határozata van, melynek következtében ő a főisp. helye-tési hátrátot nem teljesíthette; — a közgyűlés meghagyja a főszolgabírónak, mutassa föl azon megyei végzést, adja okát a következő napon, miérr nem teljesítette a főisp. helye-tési hátrátot; a fősz. bíró másnap a gyűlésben meg nem je-lenik; a gyűlés nem helyeslést e mulasztás fölött kimond-ván, meghagyja komolyan, hogy a legközelebbi közgyűlésre adja be e tárgyban hivatalos tudósítását. Eddig a tény; a helytartósági intézvény ezt merénynek s a törvényes tekin-tély veszélyeztetésének mondván, roszaltja a megyének, hogy nem tárgyalta aug. 17-én; meghagyja a tárgyalást, a fősz.-bírónak felelet alá vétetelét, és kíván e tárgyban fölterjesztést. Folytatom a történetet. Az érdekl. fősz. bíró beadja hivatalos tudósítását, mondván: Hevesmegye rendei közgyűlésileg kimondván azt, mikép a főisp. helyettes a megyei íromá-nyok kezelésébe be nem bocsátják, úgy vélekedett, a megye szellemében e selekszik s a megye végzést teljesíti, a há-trátot következtében Viznekre ki nem menvén; s Heves ren-dei e hivatalnok irányában végzésileg kimondák, mikép a megye szellemében helyesen magyarázta a megye végzést, jövendőre nézve mégis elhatározzák, hogy mind azokban, melyek megyei kiküldetést nem igényelnek, a főisp. helye-tési hátrátokat, rendeleteket tehet, s a tisztviselőket azokat teljesíteni akint kötelezetnek, hogy az eljárásról hivatalos tudósítás ne a főisp. helyettesnek, hanem a megyének adas-sék! Most tisztelt olvasók boldog új évet! ha a t. szerkesz-tőség jónak találandja **) régi levelezőjének tudósításait régi szívségével fogadni, találkozzunk Hevesből.

SZATMÁRBŐL. N. — Károly, dec. 12. Megyei köz-gyűlésünk mlto főisp. helyettes elnöklele alatt, f. hó 7dik napján nyitott meg. Ő mlta közügyek iránti forró rész-vének egészséget is áldozatul hozta, s gyenge mellének nem kis erőtetésével két napon maga személyesen elnököl. A közgyűlés, a rosz utak dacára is igen népes volt. Első alispánunk a megye állásáról körülményes jelentést tevén, abból kitünt, hogy megyénkben a más helyeket annyira fe-nyegető szükségétől nem tarthatunk, s kevés, de jól alkal-mazott segítséggel a népnek szegényebb részét jöve aratásig kitarthatjuk. — A tárgyak felvételének megszokott sorozata szerint, most már a kisgyűlési határozatok megvizsgálása következett; azonban az ellenzéki oldalról némelyek által a rend ellenezetett, mely ellenezések következtében rövid, de heves felszólalások történtek; amazoknak valami indít-vány fekdűt szívükön, mellyel a sokkal nagyobb többség el-lenére fel akartak lépni, ezek pedig a rendet egyesek tet-szésének alárendelni nem akarták; míg végre a mlto el-nök a kisgyűlési jegyzőkönyvek meghiétesítést megrendel-ven, az üres vitáknak véget vetett. — A meghiétesítés meg-történvén, a pénztárak rendezésére kiküldött választmány-nak nyomos és minden dícséretet érdemlő munkálata vétetett fel, mellyben a választmányi eljárások nagy sikerű eredmé-nyeinek kimutatásán kívül, egyszersmind a pénztárak czél-irányosabb s egyszerűbb kezelése tekintetében hasznos és czél-szerű rendes javaslatok közöltek. Ezeknek ponton-kinti taglaltatása, terjedelmességük miatt, elhalasztatván, G. S. másod-alispán érekenyen felpanaszla, mikép némely ellenségei, mint fülébe ment, a közvéleményt némely álhi-rekkel ellene meg akarják mérgezni, s hogy azt kikerül-hesse, saját személye iránti kötelességének tartotta, a jelen-levő nagyszámu hallgatóságot az ide vonatkozó események fölül felvilágosítani; melly felvilágosítás néhány perc alatt véghezmenvén, m. alispán ur kiéllgítő igazolása a rkk töb-b-ségét nemesak teljesen megnyugtatta, hanem a rkket a rosz akaratuk irányában visszatárlásra is ingerelte, s különösen K. Zs. t. bíró nem kimélé tőlök azon éles metszéseket, mely-lyek természeti szerkezeténél fogva ajkairól nagy hatással jönnek, s a rosz akarat büntetését legkiéllgítőbben eszközlik. — Most került már a sor a másik rész által imént sürgetett indítványra, mellyben azonban az elégtelenség édes szü-löttére mindjárt ráismerék, s mely alapos okok hiányában, némely kegyeletek s gyöngédségek elmulasztása felmelegi-téséber határozódott; a rkknek az indítványval általánosn ellenkező hangulata, K. Zs. t. bírónak a fent is említett szio-goru modorban tett ellennyilatkozatára annyira kitünt, hogy

*) De hát ezt ki fogja megbírálni? minden egyes esetben a tisztviselő, és csak akkor engedelmesséknünk, mikor tesszük? — Sz e r k.

**) Annak bizony, és viszonzozza a boldog új évkivánást. — Sz e r k.

ezen nyilatkozat után ezen kérdés feletti mondáknak tüstint véget lehetett volna vetni, de mltgós főisp. helyettes ur szabad menetelt engedett az elégtelenség képzelt panaszának 's végül azzal felelt, hogy a gyöngédség 's egymás iránti figyelem kölcsönös, 's a milyen mértékben vagyunk gyöngédek mások irányában, oly mértékben számolhatunk viszont gyöngédségre; ő méltósága pedig ezen viszonyosság szabályai közt, gyöngédség 's illedelemre nézve magát által megjelöltetni, köztudomás szerint, sohasem hagyta; mely nyilatkozatot, a viszonyokba avatottaknak általános helyeslése követvén, a gyöngédség kérdésében felhozott meddő szónoklatok megszűntek. — A már elsorolt kérdések feletti erőtetett okoskodások közben, némely egyének több szabadságot vettek magoknak mint illet volna, 's a gyöngédség feletti gyöngédteletlenül értekezvén, okot adtak, miszerint K. Zs. táblabíró, az 1723. 57. 58d. törv. cikkelyek szoros alkalmazását, a közgyűlés második napján indítványozta. Az ellenzék hevesen ellenszegülvén kimutató, hogy a törvény alkalmazásától nagyon tart, 's a felhozott indítványt csakhamar pártkérdéssé változtatván, a két párt tusája előállott, 's késő estig folytak a vitaközvetések. Az indítványnak fő tárgya az levén, hogy a széksértési büntetések felett, ne a közgyűlések ingerült tömege, mely a pártok gyakori feszült állása miatt erre különben is alkalmatlan, hanem a megyei törvényszék ítéljen, okot adott magának a francia convent történetének előidézésére is. Végre hosszas közlés után határozatott, hogy jövendőre nézve, a tanácskozási teremben az illedelem lasszabadság 's általa az eszmecsere annál inkább biztosítottassék, 's mind a közhivatalnokoknak, mind magános személyeknek bátorságuk 's becsületük a rágalmazóktól megóvassanak, az 1723ki 57. 's 58d. t. cikkelynek értelmében, a széksértési bűnbé esetek ellen, a közkeresetet, a bíróságot gyakorolható tagok egy részének kijelentett ellenszenvet következtében mindenkor az elnök mondja ki, a tett felett pedig, ha a főkörmányzó elnököl, azon törvényszék bíróságot, mely ezen megyei szokás szerint, a közgyűlést megelőző két heti törvényszéken, a köz- és magános ügyekben bíróságot foglalatosságot; ha pedig az első alispán elnökölne, akkor a másodalispán elnöke alatt működött törvényszék, 's ha végre a tanácskozásiakat a m. alispán vezetné, azon harmadik törvényszék, melynek elnöke mindenkor a megye egyik érdemes táblabírja szokott lenni. — Ezen kérdés vitálatánál, az ellenzék azt sürgette, hogy a széksértési keresetek, a közgyűlés egész tömegének többsége által rendeltessenek 's ítéltessenek el. A pártok igen feszült állást vettek, a győzelem kivívását mindkét rész igen érdekesnek érezte; az ellenzék minden erejét öszveszedte; de a conservatív párt is helyén állott, 's végre is szembetűnő többséggel nyerte meg a próbacsatát. Úgy látszik, hogy megyei conservatív pártunk jó vezetés és ösvetartás mellett a legnagyobb soliditásra emelkedhetnek, 's a beövezetkez reformokra nézve, nem kevés tevékenységet fejthetnek ki; a pártunk országos 's általános alakulása kifejténe a részvétlenség nyügeiből, 's a közlegő országgyűlésnek vidor működésével menne elibe. Nézetem szerint a védelmi helyzetből a megyei pártoknak is ki kell lépni, 's az előre kifözött reformokat, nemcsak védelmileg kell az ellenzék szélsőségeitől óni, hanem a conservatív elvek szerint körülírt 's meghatározott alakokban indítványképp kell keresztülvinni, 's hogy ez legnagyobb sikerrel történhetné, a vidéki conservatív pártokat a középpontnak kellene öszvehangzó működésben tartani, 's a kivándó reformok alapossága, 's kivitelü ideje felől józan okokkal jó levele értesíteni. — Közgyűlésünk egyéb teendői, leginkább egyesek ügyei, 's a beligazgatás körülforogván érdekesek ugyan, azonban a hirlapíró közönség részvétele elégtelenek lévén, nagyobb fontosságú tárgyak létében a hasábotok közlések által szorítani nem akarom.

KRASZNÁBÓL. Nov. 26kán kezdődött és még ma is folyamatosan levő — évnegyed szerint rendes ugyan, de követválasztási és főisp. helyettesi beköszöntésnél fogva, inkább rendkívüli közgyűlésünk érdekesh eredményeinek közlése előtt, figyelmemet a t. cz. olvasó közönséget a lapok idej 252dik számában tudósítomra, mely óta Krasznában, a közmondás szerint „más bíró járása van.“ Ugyanis az aug. 24kén választott egyik követünk kir. táblai tisztbl. ülnök és kir. hivatalos b. Bánffy Albert ur, miután másnap az utasítás meghallása után a követi esküt letette és a rkk bizodalmat érzékeny szavakkal megköszönte, ehhez kilenced napra (aug. 28kán) szabolcsi lakába kirándult, de hatodnapra (sept. 4kén) vissza jött főisp. helyettesünk mltgós Kállai Kristóf ur megérkezével tudhatván meg, a már küszöbön állott országgyűlési új követválasztásra, illő határidő-kitűzés mellett közgyűlést nem tarthatván, csak egy képviselők által jelentünk meg. Melynek következtében az ország rrdeti a követi üres hely betöltésére a főkörmányszék által megyéket felszólítatván, tisztelt főisp. helyettes ur új követválasztási rendkiv. gyűlés tartására oct. 20dik napját tűzte ki, és sept. 28kán saját lakába, a gyűlésre visszatérendő, eltávozott. De azon határidő közben már negyedik ízben tett hivataláról lemondása, oct. 3kán ő felségétől elfogadtatván, helyébe a követéségről lemondott b. Bánffy Albert ur nevezetett ki, mely hírtelen és váratlan változást legelőbb a B. P. Híradó 27dik számából, majd a kormányzati hivatalos értesítésből, végre magának az új főisp. helyettes urnak alispánunkhoz 's általa a megyéhez intézett szinte hivatalos levelekből megtudván; — 4 nap hijával *) 11 's év eleinte zavaros, majd tiszta lefolyása alatt, sok nehézséggel küzdött; több akadályon a megye eddig is elismert, de későbbre is érzendő hasznára kereszti tört; volt főisp. helyettesünkől hírtelen elválásunkon érzelmünk csak az emberi dolgok változékonyságának szomorú megdölgölése feletti sohajba és azon kény-

*) Letette hivatalos esküjét 11. 7kén 1835.

telen megnyugvásba öntöttük ki: hogy volt főisp. helyettesünk megyénknek ugy sejtés, mint derültebb napjain keresztül ernyedetlen türelemmel és készséggel tett szellemi 's anyagi áldozataitán, a kir. felség kegyes megelégedése mellett, a csendes házi kör rég ohajtott nyugalma, e megye nagyobb része jó kívánságának nyilvános kísérletében és jegyzőkönyvileg fenmaradásában megnyeré; miről oct. 23án értesítetett. — Ugyanezen tiszt gyűlésen a fenemített kormányzati, ugy az új főisp. htió leveleknek felolvastatása következtében alispánunk vezérlete alatt számos tagból álló tisztelkedő követveg nevezetett, ez utóbbiak pedig azon ága, miszerint volt főisp. helyettesünk által oct. 20ára kitűzött követválasztási gyűlés határideje megváltoztatásával (?) azon czérra folyó hó 26ik napja tüzetett ki, tudomásul vétetett. A kinevezett köldöttség oct. 26dik napján, kebelbeli saját lakába megérkezett új főisp. helyettesünkkel alispánunk szónoklata mellett tisztelkedvén, sajátas nyájassággal, sok jót és boldog jövendőt biztosító beszéddel fogadtatott: mit fényes ebéd követett, mely alatt számos poharak emelése közben, házi gazdák volt hivatalbeli elődjét sem felejtette ki. — A köldöttség eljöttök megígerte azt is, hogy az első tiszt gyűlést negyed nap múlva u. m. oct. 29kén meg fogja tartani; mikor is a tisztviselők és számos táblabírók jelenlétében rövid előbeszéd után, melyben a tisztelket közmunkálata szőlította fel az előbbi tiszt gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után a renden lévő tárgyakat vitaközvetés alá boesátotta.

A közgyűlésre kijelölt nov. 26ika reggelén, mind az új helyettesi kormányzó láthatása végett, mind az új követválasztási fontos érdeknel fogva nemcsak e megye, hanem a szomszéd K-Szolnokmegye számos nemesit is, sőt Erdély belsőbb részeiben lakó, de benró számos mágzásait is láttuk megjelenni az iteni reformatusok tág templomában, hol az egyik karzata nőnem számára kiszakasztott. A megszibbról jötték közöl kitűnök voltak főkörmányszéki tanácsos és főispán b. Jósika Lajos és lovaskapitány b. Jósika János testvérek; gr. Bethlen Domokos kam. lovaskapitány b. Wessely Ferencz, gr. Tódlalagi Mihály, b. Bánffy János, b. Bánffy Elek 'sat. — Kilence óra után, szép rendtartás mellett zsufolya lévén a templom, a már az előt 3ad nappal a megyei kormányzó lakba beszállott főisp. helyettes ünneplés meghívására, rendes alisp. K. J. fényes követséget nevezett ki, — mely által egy óranegyed elteltével az egymás hátán és vállain zsufolya nyüzsgött néptömeg bevezetvén, a váravárt ifj. új főisp. helyettes, ragyogó magyar díszöltözében elnöki székre jutván, azt szünni nem akaró éljenzések közt elfoglalta. (Folyt. köv.)

BUDAPESTI HIRHARANG. Mult vasárnap délelőtt ment véghez a megyei gyűlésteremben a magyar tudós társaság közlése, szokás szerint szép számú hallgatók, vagyis helyesebben vendégek jelenlétében, mert a mi magyar gyűlésünk oly ritka a valódi hallgató, mint a fehér holló; hogy hölgykoszoru sem hiányzott, az természetes, mert hiszen hol azon ország, hol a hölgyek annyira pártolják a nemzeti irodalmat, mint nálunk, — nálunk, hol ezen lelkes hölgyek oly versenyezve vásárolják a magyar könyveket, miszerint kézesek, inkább bármely tánczvizigalómól lemondani, csakhogy ezen hó irodalmi szenvedélyüket kielégíthessék; és ez valóban így van, mert azt csakugyan bizonyára senki nem mondhatja és nem is hisheti, hogy csupán hui fitogtatásból ülnek föl a karzatra. Az ülést Széchenyi István gróf másodelnök ő nmga nyitá meg egy nagyhatású beszéddel. Ezt követé a hivatalos előadás a társaság mult évi működéséről, melyből kiviláglott, mikép e társaság csakugyan annyit esztékszik, hogy forrásnak elégtelensége mellett nem igen követhetni tőle többet. Varga István emlékbeszédet olvasott Döbrentei Gáboról Teleki Ferencz gróf fölött, melynek leginkább azon része talált viszhangra, mely nemzetiségünk mellett buzogva, hatályosan kelt ki azok ellen, kik ezen első szent köteleességek iránt hűdegek. Garay János „Kálmán király“ czimü gyönyörű balladáját nagy hatással olvasá. E becses költemény mintegy negyvened magával rövid idő múlva elhagyandja a sajtót, 's meg vagyunk győződve, hogy a mai fölolvásás néhány száz evőt szerzett a derék szerzőnek, ha a közönség csakugyan részvétből és nem pusztán divatból szokott ezen üléseken megjelenni. Frivaldszky a magyar Kárpátokat hasonlítá össze a bánági hegylánczokkal, 's e közben természetesen az emberekről is szóla, és az asszonyokat is megemlíté, kik a természetvizsgáló fázadozásit édesen jutalmazták. Kívánjuk, hogy ennek hallása több fázadhatlan természetbuvárt ébresztett legyen a nagy teremben, habár ránk semmi nem jutna is ez édes jutalmából, a szellemi rokonszenven kívül. Korponay a török had mostani állapotát ismerteté meg, melynek folytában mindenki meggyőződheték, hogy a törököktől ezuttal nincs mit tartanunk. Az egészet a jutalmak kihirdetése, új jutalmak kitűzése 'sat. fejezte be, 's a közönség eloszlott a tagokkal együtt, kik ezuttal nem tartottak nyilvános lakomát, a mi igen természetes, mert drágaság idején rendszeren a tudós szokott mindenek fölött koplálási joggal birni. Igen kívánatos, hogy ezentul a nagygyűlés ismét az iskolai szünnapok alatt tartassék, különben czélja egészen elvesz, miután tél közepén, részint rossz utak, részint tanítói viszonyaik miatt csak igen gyéren jelenhetnek meg a vidéki tagok. — Egy új zongorász és zeneszerző, Burkhardt érkezett e napokban Pestre, 's hallatni fogja magát, és egy új daljátéka szinpadra kívánja hozni. Ha ezen fiatal művész három évig Pesten fog maradni, és mindenféle véletlen, váratlan, előre nem láthatott, közbenjött elháríthatlan, legyőzhetlen 'sat. 'sat. akadályokat legyőzend, ugy megérheti, hogy új daljátéka valamelyik szinpadon tanulatni fog, de valódi adatása még akkor is jóformán bizonytalan leend. — Honnan van az, kérdék nemrég társaságban, hogy bizonyos idő óta majd valamennyi utazó művész hosszú haját visel? Onnan, felelé

erre valaki, mert ezen urak azt hiszik, hogy ezáltal mindjárt ők is Lisztek lesznek, pedig sok közölök bizony csak korpa marad. — E napokban egy ladik jégtáblához ütdött, mire a benülő hölgyek annyira megrémültek, hogy mind a ladik tulsó oldalára ugráltak, mi által ez fölfordult, 's a benülőket, kik mind kiszabadítottak, hideg fürdőben részesíté; mondják, hogy a hölgyek szoknyái mind keményre fagytak volna, ha már különben is elég kemények nem lettek volna. — Balatonunkon beállott már a fogas-hatászat, 's Budapestent sokan jóízűen eszik a hasonlíthatlan jelességü fogasokat; mondják azonban, hogy azok száma még sokkal nagyobb, kik ez évben még nem ettek fogast. Csodálatos! — A vaczizutazat magyarutazára, a magyarutazát pedig hajdanutazára akarják keresztelni, annak megmutatására, hogy milyen hajdanhoz képest a mostani magyar. Szeretnök megmondani, hogy ennek folytában Pest mellyik utcáját kellene jövendőczának elbérálni, de ezuttal ezt elhallgatjuk, talán megkisérti valaki és nélkülünk is kitalálja. Általában minden szereti most nevé 's czimét változtatni, a mi ellen semmi kifogásunk. Hát még az elvek. — Többek felszólítására azt kell felelnünk, mikép mi nem tudjuk, hogy a mostani hideg napokban fűtve volt-e a nemzeti színház, vagy nem? Annyi bizonyos, hogy a czédulán nem volt fűtve, mióta a kemény hideg beállott, míg az előbbi lágy idő folytában a czédula legalább mindig fűtve volt; nem ártana ily uton ismét megnyugtanni a közönséget, mert talán ennek elmulasztása miatt volt már több napig csekély számú közönségünk. — A megszároszéh jutalmat szándékozik kitűzni annak alapos megfejtésére, hogy meddig borjú a borjú, és mikor kezd bika, ökor vagy tehén lenni? Vagy van-e ezek közt egy középállapot, melyben a borjú már nem borjú ugyan, következésképen megszárszéken kívül nem áruhatatik, de azért még nem is nagykoru. A jutalom mindenesetre kiadatik, ha a czéh a megfejtéssel meg lesz elégedve, 's meghatározatni majd csak azután fog, hogy nagyságának nem tudása annál több tárgyismerőt buzdítson pályázásra. Megjegyzendő, hogy a jutalomért csupán rendes czéhbeliek pályázhatnak. Furesa, a tudós társaságnál pedig épen a rendes tagok nem pályázhatnak! — Egy kártyagyártótól hallottuk, hogy Pesten évenként mintegy nyolczvanezer forint áru kártya gyártatik, mely mennyiségnek nagyobb része Pesten kel el; minden harmadik esztendőben mindazáltal tetemes szállítás történik Pozsonyba. — ☉

A PESTMEGYEI GAZDASÁGI FŐKEGYESÜLET szeptember 13án tartott nagygyűlési határozata következtében, jövő évi jan. 12kén regg. 10 órakor a pesti n. casino kisebb teremében gyűlést tartand, hová a t. cz. rendes tagok minél nagyobb számmal, és minden ügybarát megjelenni kéretnek, annál inkább, mivel nemcsak egyesületünk belsejkezetének lényeges megalapítása, de némely közgyűlemlre méltó igen érdekes tárgyak fognak tanácskozási alá vétetni, melyek eldöntése, a hazafii érzelemben buzgóköd meleg kebleknek közremunkálkódások által lesz leg sikeresebben kivihető. — Költ R.-Palotán, dec. 22kén 1846. Hutiray Imre m. k., helyettes titkoknok.

AUSZTRIA.

Mig az angol lapok a francziák királyát szenvedélyes hangon vádolják, hogy az északi hatalmasságokkal Krakó elfoglalása iránt egyetértett, a f. dec. 20kai Oest. Beobachter szokása ellen beleszóla a vitába és azt nyilatkoztatja, hogy a franczia kormánynak Krakó sorsa csak nov. 18kán adatott tudtára.

KÜLFÖLD.

A lengyel kibujdosottak Paris, London és Brüsszelben nov. 29én, mint a varsói felkelés kiütésének évnappján, évenként öszvegyűlnek és az elvesztett hazá emléket ünneplve, a jelen állapotra és a jövendőre vonatkozó beszédeket szoktak tartani. Az idei tizenhatodik évnapp megülése annál nagyobb figyelmet vont magára, mivel többször állítotott, hogy a f. évi február végső napjaiban lefolyt krakói és galicziai zendülés a lengyel emigratio eddig egymásközt visszavonásban élt töredékei egyesülésének terszerintü eredménye volt. Mindazonáltal az ünnepléyekrőlü tudósításokból nem tetszik ki, hogy ez egyesülés nagy mértékben megtörtént volna, mint azt a következő levelekből láthatjuk.

Paris, nov. 30. Az 1840i lengyel forradalom évnappjának megünneplése tegnap nem akadályoztatott meg. A rendőrigazgató az engedelem megadásánál csak azt kívánta, hogy a közben természetesen a tartassanak, mindamelllett számos rendőri ügyviselőt küldött a hely szinére. Daczára a kibujdosottak ajkairól hangzó egyetértésnek. három gyűlés volt, ugyanannyi politikai pártot képviselő. Ugynevezett irodalmi lengyel társulatban, az aristoeratai gyűlésben, csupán Czartoryski herczeg és Godebski néhai országgyűlési követ szónokoltak, amaz Krakó bekleblezése ellen tevént óvást, ez a minap Posenben meghalt Plater Lajos senator felett tartván emlékbeszédet. A második, „l'Union“ nevezetü gyűlekezetben, mely Vavin (franczia kamarai követ és a lengyel-választmány elnöke) elnöksége alatt tartatott, nemzetek és nyelvek keveréke volt, valóságos politikai Babel. Egy angol beszéd, melyet senki sem értett, mindamelllett igen megalapoltatott. A harmadik gyűlés, ugy mint az első, tisztán lengyel volt és csak a democratai társulat Parisban lakó tagjaiból állott. A szónokok Lengyelország nemzeti erejével, az idegen rokonszenvekkel és jövendőbeli reményekkel foglalkoztak. Hit a lengyel nemzetben, melyet a democratai társulat szabaddá akar tenni, és Franciaországban, melynek szívöböl megbocsát, hogy Lengyelországot annyiszor magcsalta — ezek tüntek ki politikai credoképen a tartott beszédekből.

London, dec. 1. A lengyel forradalom tizenhatodik évnappján, melyet az it levő lengyel menekültek tegnappalótt ünnepeltek, Jablonski kapitány mint elnök egy hosszú és a három északi hatalmasság ellen leghevesebb invectivákból áradozó beszédet tartott. A négy végzés közt, melyeket e

meeting, minden takozik degszen lek bar városi kiknek konszert törekvé hitni. A tet Ler zéseért

Br novemb városi B délelött dek is t radical 's a tar szakok azokkal tott, vilá sonlotts mények Lengye magába

Cza miket a nyiből gotthan nem lát földi t zativé v ki álgy szeretné nak, és lett előt zetek szigorua ték. H levő cor ban var nek iste nok pill eszkö el, mell sal kind gylors

NA óta főtá jaival, a Time Irlandot hogy a szigetel nyomor gonya. sonló in árendál egyszerű 's a fölé bérnöké kor haz melyek mér, r nélküli mint né lei bőv alakjáb csak itt ezer ho dálya a csak hó hitele. valamin meg szá levén b Irland é skót szá gosán k mány,

Irla nak hel maga O férfiak fontolni ifjú Irla tanácsk lapotán O'Conn bármén hivatalo egészer keresen ben mu séges it az ir ü nemzet tudva v a szegé olly elv tal tiszt kormány segítini.

meeting angol szokás szerint hozott, az első Lengyelország minden felosztásai, a második Krakó bekebelezése ellen tiltakozik, a harmadik köszönetet mond a brit nemzetnek a vendégszeretetért és törvényes uralomért, 's különösen a lengyelek barátainak irodalmi társulatát, Dudley Stuard lordot, a városi hatóságokat és a London-Cityt nevezi olyanoknak, kiknek az összegyűltet köszönettel tartoznak erénytelen rokonzenyökért Lengyelország szerencsétlensége iránt, és törekvéseikért, a lengyel számkivetettek szenvedéseit enyhíteni. A negyedik végzés az angol sajtónak mond köszönetet Lengyelország ügyének független és erélyes védelmezéséért.

Brüsszel, nov. 30. Tegnap a lengyel száműzöttek a novemberi felkelést szokott módon ünneplék. A gyűlésre a városi hatóság a góth terem engedte át. Az első ülésben, délelőtt, csak lengyel, a másodikban francia és belga beszédek is tartottak. (E gyűlésben a lengyel emigrációnak csupán radikális része volt képviselve, mond egy másik levelező, 's a tartott beszédek némelyike tovább ment a történet erőszakok elleni tiltakozásnál. Ha e beszédek összevetjük azokkal, melyeket Czartoryski herceg minap Parisban tartott, világosan látjuk a lengyelek egymásközi mely meghasonlottságát, 's meg kell vallanunk, hogy e nép, ha a körülmények valamely hihetetlen kedvezése lehetővé tenné Lengyelország újjászülését, nehezen volna képes egy ideig, magában rendes státust képezni.)

Czartoryski hg főn emlegetett beszédekének töredékeiből, miket a J. d. Débats közrebozsátandóknak vélt, itélve, mennyiből azoktól is egészen következtethetni, a beszéd nyugotthangú volt. A herceg az utolsó felkelési kísérletet előre nem látott eseménynek nevezte, melytől a lengyel nép földjét is meglepte; később azonban, azt vélt, hogy nemzetivé válhatik, melléje állott, de csak úgy, mint jó katona, ki álgudörögés hallásakor bajtársainak segítségére menni szeretne, nem kérdeve, mily kimenetelre leendő majd a harcnak, és kik vezérik azt. Másrészt megvallja, hogy világos lett előtte a szomorú való, miszerint ily zendülések nem vezetnek Lengyelország megmentésére, és hogy az országnak szigorúan kell itélni azok felett, kik e zendüléseket előidézték. Hathatósan szólott a Lengyelországban folyamatban levő communisticai izgatások ellen is, mondván: „Ha valóban vannak az képzelt lengyelek, hogy a szabadság ügyének istentelen és minden társasági kapcsolatot megszegő tanak pillanatig is hasznára lehetnek, és azt hívők, hogy az eszköz szentesítették a cél által, akkor oly hibát követtek el, melynek gyümölcse bizonyára a legkeserűbb megbánással kinoxza őket. E tanok mindenütt veszedelmek, Lengyelországra nézve pedig éppen halálosak.”

NAGYBRITANNIA. A hírlapok a külső ügyeket, egy idő óta fő tárgyaikat, lassankint elhagyván, az ország belső bajait, az irlandi és skót nyomorral kezdenek foglalkozkodni. A Times a skót földre küldött azon utazóját, kivel tavall Irlandot utaztatta be. Vizsgálódásainak eredménye eddig az, hogy a hódítók által a partfokokra és az északi 's nyugati szigetekre kiszorított celtai lakosok az irlandiakkal egyenlő nyomoruságban tengődnek. A felföldön is elromlott a burgonya. Mull és Skye északi szigetek lakosai az irekhez hasonló inséget szenvednek. Ugy mint Irlandban, itt is apró árendélt földek vannak, a kalibák lakások és trágyagyárak egyszersmind, a kis burgonyaföldeken roppant haszonbér, 's a földművelő és távollevő földesur közt zsaroló nagyobb bérnökök. A dus földesurak csak vadászatra járnak némelykor haza, 's fel vannak még azon terhek alól is mentve, melyeket az angol földbirtokosra a szegénységi törvény mér, mert a skót törvény szerint csak a legkisebb kereset nélküli egyének gyámolítatnak. A föld éppen nem terméketlen, mint némely jól művelt kertek mutatják, mert a tenger öblei bőven szolgáltatnak trágyát a tengeri fű és csigafővény alakjában. Mindazonáltal az egész vidék majdnem sivatag, csak itt ott mutatkozik egyegy nyomorult kunyhó ezer meg ezer hold paragon heverő föld közt. A földművelés fő akadály a birtoklasi hibás törvény, mely szerint a földművelő csak holtiglanos bérnök, tehát a javításokra sem kedve, sem hitele. Innen van, hogy Skye, Mull, Tyree és Coll szigeteken, valamint sok más vidéken a nyugati skót földről, száz meg száz ezereken a legnagyobb inséggel küzdenek. Nem levén burgonya, egyedüli tápszertük az apró tengeri halak. Irland és Skócia közt csak egy különbség van; az hogy a skót szegények némán esdenek segedelemért, az irek hangosan követelik azt. Irlandért mozgásba teszi magát a kormány, a skót szegények panaszait csak az ég hallja.

Irlandban a repealpárt kísérleteket tesz kettészakadásának helyrehozására, 's a dec. 7-eki dublini repealgyűlésben maga O'Connell emelt kibékülésre intő szót. Mindakét fél férfiakat fog kiküldeni, kik a felelés okait nyugodtan megfontolni és ha lehet eligazítani fogják. Maga O'Connell, az ifjú Irland részéről pedig Smith O'Brien is részt vevendnek e tanácskozmányban. Egyébiránt az ország jelen szomorú állapotán, nem tudják a repealerek, hogyan lehetne segíteni O'Connell megemléttét ezt beszédekben 's megvallja, hogy bármennyire iparkodik ő a kormány által felállított dolgozó hivatásokat a néppel megkedveltetni, ez még sem sikerül egészen. Minek oka, mond, nem az ő élemedettségében keresendő, mert ez nem hátráltatja őt. Irlandért oly mértékben munkálkodni, mint ennekölte, hanem oka a jelen inséges idő. Rettenetes felelősség nehezedik mindenkire, kik az ir ügyekben tetteg részt vesznek, 's ő felszólítja az angol nemzetet, hallgasson rá. Az ország insége mindenki előtt tudja van, a termés vagy elveszve, vagy felemészítve már, a szegényházak, a kórházak túltömvék és a nép sok helyen oly elégedetlen, hogy gyakran jótétvi, a dolgozó hivatalt tisztjei irányában is kicsapong. Ez Irland állapota, 's a kormány még sincs elegendő móddal ellátva, a szükségben segíteni.

A fegyverbillnek eltörlése óta Irlandban akárkinek fegyvert tartani szabad levén, a nép oly nagy mértékben kezdett fegyverkezni, hogy a helytartó körirotat bozsátott a békebírákhoz, miszerint a III. György alatt a whiteboysok (fehér gyerekek) ellen hozott törvényt szigorúan végrehajtsák; e törvény szerint nagy vétet követ el, ki akár éjjel, akár nappal, ő felsége alattvalóinak ijesztésére jelenik meg fegyveres kézzel; a büntetés pénzbeli bírság és börtön.

London, dec. 8. Irland betűszerint az egyesült királyság nagy proletárja lett, részint balsorsa, részint a roz termések, de leginkább népének koldus- és gondatlan szel leme miatt, mely a magánéletben egyenesen utmellékre vagy dologháza visz. Mig a burgonya tartott, és egy darabka föld akárminő áron kapható volt, az ir paraszt henyességben élt. A kis burgonyaföld megkapálása volt egyetlen dolga egész éven át. A burgonyatermés megsemmisülése véget vetett e koldusparadicsomnak. Most napszámban dolgozni, vagy éhenhalni kell. A kormány közmunkákat nyitott meg, Anglia által fizetendőket, mert az ország földirtokosainak erre nem volt pénzök. Azonban mindamellett, hogy e munkáknál a napszám kevesebbre tétetett, mint mennyi a különféle grófságokban a magánmunkák után fizetett, e rendszabály mégis igen nagy zavart okozott a munkakeresők és a munkaadó magánzemélyek viszonyában. Jelenleg 300 ezer munkást fizet a kincstár Irlandban, és e nagyszerű alalmazna hónaponta 1 millió font sterlinget tesz. E rendszert 8 hónapig követvén, az ország 4 milliót adand ki. Ez alatt az ir paraszt mindenek előtt fegyvervásárlásra fordította az angol pénzt. S. R. Peel fék- és fegyverbilljének félre vetése termeni kezdi gyümölcseit. A birminghami gyárak nem képesek elegendő fegyvert küldeni Irlandba, és a kormány e körülményre már figyelmessé lön. El nem gondolható, hogyan fogják a whigek Irlandot ama fékbill nélkül kormányozni, melynek félretételével Peel cabinetét megbuktatták. Labouchere ur már is felkutatott egy pontot az 1775ben a whiteboysok ellen hozott törvényben, mely történetesen még érvényes, 's e feltalálás a kormányt igen megörvendeztette.

FRANCZIAORSZÁG. Mig a ministeri Epoque azt mondja, hogy a lapok különféle versioi közt az északi udvarokhoz Krakó iránt elküldött izenetről, a Portefeuille (utolsó számunkban olvasható) előadása az okirat valóságát legjobban közelíti meg, a szinte conservatív Presse ezelet közzé adta dec. 9-eki számában. A tiltakozás dec. 5-ken kelt és Flahaut grófhhoz, bécsi követünkhez intézett sürgöny alakjába van ötvete; hat lapra terjed, 's ha jól vagyunk értesítve, dec. 6-kan Normanby lordnak 's Armin és Kisselef (porosz és orosz követ) uraknak felolvastatott. Jelleme komoly és szomorú. Mely meggyőződés van benne kifejezve, hogy a három hatalmasság tette Európa minden státusait erkölcsileg megháborította. A francia cabinet mindenek előtt mélyen és fájdalmasan esodálja a hatalmasságok határozatát, 's megmutatja, hogy a másod- és mellekese okoknak rendelék alá a szerződéseket tisztelni parancsoló főokokat. A cabinet élénk szavakkal tesz említést arról, mi volt Lengyelország; 's nem kellett volna, ugymond, erőszakosan megsemmisített nagy status szétszört tagjainak vonaglásán megütöközni. Lengyelország elvesztette a politikai világban azon rangot, melynek birtokában megmaradt a történet lapjain, semmivé tették, szétdarabolták. A szerződések, melyek e eseményeket jóváhagyták, nem orvosolhatják gyorsan az ezek által okozott fájdalmat és sebeket. A francia cabinet czáfoija a bécsi udvar által Krakó elfoglalását meglehetősen felhozott okokat, a tényeket részint felvilágosítván, részint kétségbe vonván. Továbbá bebizonyítja, hogy a bécsi békekötés illető czikkei és a maj. 3-ai szerződés nem voltak kizárólag a három hatalmasság művei, 's hogy Lengyelország sorsa europai tanács által állapított meg. Mihez képest a hatalmasságoknak nem volt szabad e tanács határozatait elmulasztani. Ezekután ünneplésen tiltakozik a sürgöny a három hatalmasság tette ellen. Franciaország örvendhetne, ugymond, oly lépésen, mellyel fogva jövőjében, a kölesönösség elve szerint, csak önére lehetne tekintetbe vennie, azonban, ezt tenni nem szándéka; és különös, hogy magát Franciaország látja hivatottnak, a szerződések kötelező erejét védelmezni és arra a hatalmasságokat elmeleztetni. A minister erősíti, hogy e kötelezettségből semmi hatalom ki nem vehetetik, a nélkül hogy alóla másokat is felszabadítson.

Paris, dec. 10. Ez aztán nyilvánosság a status életében! Még most sem tudjuk, mit mondtott és tett tulajdonképpen a francia cabinet Krakó ügyében. A Nürnberg. Korrespondent máris úgy értesült, hogy Bécsben igen meg vannak elégedve az angol és francia cabinetek izeneteivel; mialatt itt Parisban ma a Portefeuille igazítja meg a Presset, holnap a Presse a Portefeullet. La Presse eleinte messzire ment és igen sokat ígért az itteni szenvedélyeknek. A Democratie pacifique már is dicsőítésre készült a ministerelnöknek. A Portefeuille ellenmondott és lehagolta a hazafiak reményeit. Tegnap a Presse egészen más alakban adja a francia tiltakozást, 's már senki sincs meglegedve. Gumyt üznek az „ünneplésen tiltakozik” szavakból 's azt mondják, miképp azzal, hogy az okirat komoly és szomorú, semmi sincs mondva; úgy látják, hogy e diplomatikai izenet semmi egyéb, mint a befejezett lény pusztá tudomásulvétele. és a National tyraeusis harezias dalt bozsát közre tárcajában. Ha némely észrevételeknek hitelt adunk. Guizot ur oly pontot javasolt volt az izenetben, mely Franciaország aláírása lett volna a bécsi szerződések eltörlése alá; azonban a „mozdulatlan gondolat” ellene szegült e pontnak, minthogy abban casus belli rejtenék; és így az 1815-iki kötések elvetését Franciaország csak hypotheticus mondotta ki. „Franciaországának érdekében lenne, a samzerződéseket eltörlötteknek tekinteni, azonban...” Szólv 1: a francia tiltakozás ép oly semmit

jelentő mint az angol; üres szavak, mikkel a parlamentek száját betömni vélik.

A dec. 12-eki J. d. Débats is megemlíti, de csak közvetve, a tiltakozás tartalmát, roszalván az angol Chronicle azon tette, hogy e tárgyban itéletet hoz, a nélkül hogy a tiltakozás mibenlétét tudná. A Journal megvallja, hogy előtte a szóban levő tartalom még ismeretlen. Más lapok azt mondják, hogy e lap hallgatásra van utasítva, mit híven is teljesít. A Presse 12-ken is ragaszkodott ahhoz, hogy amaz oklevél foglalatjáról valót terjesztett, amint az mindjárt a közelgő országgyűlés elején ki fog derülni.

SPANYOLORSZÁG. Madridi levelek némely felvilágosítást adtak a minap említettük, csak másfél napig tartott ministeri crisisről. Pacheco, a madridi legfőbb törvényszék elnöke, 's különben a moderado-ellenzék vezetője a kamarában, engedelmet kért, Cordova tartományba mehetni, hol mint követ-jelölt akar fellépni. A ministerium megtagadta az utilevelet, minélfogva a főügyész leköszönését nyújtotta be. A királyné ezt, állítólag férjének, ki Pachecoval barátságos lábon áll, tanácsára, nem fogadta el. A ministerek erre Pacheco elbocsátását cabinet kérdésé tették 's nov. 29-én a cabinet tanácsban a királyné kezébe rakták leköszönéseiket. November 30-dikán reggel Viluma marquis a palotába hivatott, de a cabinetalkotást nem vállalta el. Alig távoztak el a marquis a palotából, legott az anyakirályné 's utána nemsokára a francia követ jelentek meg az udvarnál, és sokáig voltak az uralkodó királynénál. A követ a királyné is volt. November 30-dikán a királyné ismét összehívta a ministereket 's reá állott kívánságokra, Pacheco lemondásának elfogadására, mely nélkül nem maradtak volna meg. A crisis utáni napokban a különféle lapok czivakodásaiból egynél több rejtelem jött napfényre, p. o. hogy Krisztina királynét Isabella csak többszörös kérelemre bozsátotta maga elé, hogy megjelenjen Krisztina, a királyt oly megegyezéssel vezette ki a tereméből, hogy az ő jelenléte egészen fölösleges, végre, hogy a királynét nem anyja, hanem a francia követ birta ministereinek megtartására. A ministerek közlönye, az Imparcial dec. 2-án így kiáltott fel: „A királyné megmentette a nemzetet! A ministerek új tekintélyt, új erőt merítettek ez alkalomból!” A többi lapok ellenben nem akarják hinni, hogy a nemzet élete a hat minister hivatalbani megmaradásától és Pachecoval czivodásuk kimeneétől függjön; és ámbár az Imparcial azt mondja, hogy a ministerek lépése polgári háborút és Spanyolország függetlenségének megsemmisülését vonta volna maga után, a ministerium mindenki bomlóféltelenül vélte lenni. A király főképp azt vette rossz néven a ministerektől, hogy öcsésének, don Enriquénak a királynéhoz intézett levelét a Gazetában közrebozsátották.

POROSZORSZÁG. Posen, dec. 7. Az itt egy hét óta elterjedt és hiteltre talált hír, hogy jövő jan. 13-án, vagyis a görög új évre, a lengyel királyság orosz kormányzatokra fog felosztatni, rendkívüli rémület okozott a lengyelek közt. Ezt Krakó bukása után annál hihetőbbnek tartják, mivel ideközvetlenül érkező tudósítások szerint a királyságban minden lengyel ügygyel hallatlan szigorúsággal bíznak és minden hivatalos viszonyt fokozatosan oroszositnak. Azt is magok a lengyelek híresztelik ismét, isten tudja, minő forrás után, hogy Posen nagyhercegségünk is eltörlött és a szomszéd tartományok közt felosztatni fog. Ezt is hiszik a lengyelek, helyt engedvén azon aggodalomnak, hogy minden emléket Lengyelországnak megsemmisíteni, a szándék. — A nagy lengyel per előmunkálatai oly terjedelmek lettek, hogy a statusügyész és az itteni procurator 10 segéddel dolgoznak, miszerint az acták halmazából vádakot formáljanak. Szabad lábra tételek is gyakoriak.

TÖRÖKORSZÁG. Konstantinápoly, nov. 26. A Persia és Törökország közt régóta függőben levő egyenlenség iránt a fényes porta nemrég azt nyilatkozta a közbenjáró hatalmasságoknak, hogy maga részéről az alkudozásokat félben fogja szakasztani, ha a teherani udvar a feltételeket három hónap alatt el nem fogadja. Mert csak persia részről tételnek új meg új akadályok.

ÉSZAKAMERIKA. Ujyorkban a mexikoiak hátrálását Saltilloból remek hadi mozdulatnak tekintették, mert Taylor csak a legnagyobb akadályokkal küzdve nyomulhat az ország belsejébe Monterey felől. A 700 angol főföldön, mennyit, mig Mexiko várost elérné, átvándorolnia kell, nemcsak a legzaklatóbb guerilla-háborúval fognak őt háborgatni, hanem sok helyen vízszükébe is jutna, mert a mexikoiak az uton a kutakat behányták, ezenkívül minden ételmet messziföldről kellene hozatnia. A washingtoni kormány tehát hihetőleg a congressus elhatározását várhatja be, mielőtt a derék vezérnek ily czéletalan előnyomulást parancsolna. — E közben a képviselőház tagjai ujjon választatván, a választások az ez évben hozott, de csak jövő 1847-iki jan. 1-jével életbe lépendő tarifatorvény miatt kormányellenes whig szellemben ütöttek ki, úgy hogy a jövő két év alatt a képviselőházban, hol eddig a democraták roppant többséggel bírtak, a whigek lesznek nagyobb számmal; mely körülmény nekik kilátást nyújt az 1848-ban véghezmenendő elnökválasztásban győzelemre is. Az elnökválasztási mozgalmak már is nagyban folynak 's tíz férfi van már a legfőbb hivatalra kijelölve, 4 democratá és 6 whig. Polk még hátralevő kormányzása alatt a statushatalmak ily színezetűek lesznek: a kormány és a senatus democraticusok, a képviselőházban whig többség.

Gr. Desseffy Emil vezérlete mellett szerkesztő Szenvey József.

(Szerkesztőség szállítás utca Horváth-ház 540d. sz.)

Hivatalos tudósítások.

(280) Mandelik János és Mihály elleni csődper. (1, 3) 1080) T. Fejér megyei Lovasberényi mezővárosi zsidó néhai Blum Salamon örökösítői s Blum Simon...

(354) Csődper-szüntetés. (3, 3) 40063. Pest városa tanácsának jelentése szerint: Löw Ferdinand ellen rendelt csőd, minthogy az minden hitelezőivel barátságosan megegyezett...

H i r d e t m é n y.

Hogy a' közönségesen kinyilatkoztatott kívánat teljesítették: az alulirt cs. kir. szab. nagykereskedőház által biztosított és vezetett nagy jószág-, arany- és ezüst-lotterianak összes húzása, egymint: az elő-, ingyen-jegy-, jutalomjegy- és fő-húzás gyorsan egymásután t. i. szombaton és hétfőn

1847-ik évi martius 6- és 8-án

megmásolhatlanul elővételik és bevégeztetik. E' nagy sorsjáték magában foglal szokatlan nevezetes mennyiségű 32,500 nyerőszámokat, összes értékben 533,000 váltó forintot csupán készpénzben, vagyis fél millio és 33,000 váltó forintot, melly közt van 6000 db. cs. k. arany, 23,880 db. cs. k. ausztr. ezüst tallér, darabja 2 pengő forintjával, és 2000 db. ezüst-ingyen-nyereségi sorsjegy.

Különösen érdekes az előhúzás. — Ebben az első találoszám nyerője bizonyosan nyer legalább 15,000 v. frtot készpénzben, és azon kívül a' főhúzásban és az ingyen-jegy-külön-húzásban ingyen játszik 1000 ezüst-ingyen-nyereség-jegygyel, tehát nagyon lehetséges, hogy az előhúzás' első találoszámját nyerő a' 200,000 frtos főnyerőszámot és az ezüst-ingyen-jegy-külön-húzás' első nyerőszámját 25,000 frtal megnyerheti.

604 elő- és után-nyerőszámokat is, mellyek között több 500 forintos van. Minthogy e' sorsjátéknak 142,000 közönséges sorsjegye 2 osztályra van osztva, mellyből csak az egyik osztály játszik az ezüst-ingyen- és arany-jutalom-sorsjegyekkel együtt az annyira érdekes előhúzásban, ennél fogva mindazoknak érdekében fekszik, kik ezen dűsan dotált sorsjátékban részt akarnak venni, egy sorsjegyet az I-ső- és egyet pedig a' II-ik osztályból maguknak megvenni, vagy egy ezüst-ingyen- vagy egy arany-jutalom-jegy birtokába jutni.

Perissutti G. M. cs. kir. szab. nagykereskedő.

E' lotteridhas sorsjegyek kaphatók Pesten Lueff M. illatszkereskedésében Kristóf-téren, és több más hiteles kereskedésekben.

A' „vastuskó“ című házbani fűszer- és bor-kereskedés Pesten. Tisztelettel jelenti, miszerint a' következő fűszerárak és csemegék épen most érkeztek, u. m. Ostrigák: jó állapotban fentartott légmentes borbönczékben valódi colchesti- és arsenál ostrigák.

MAGYAR MIHALYNál Pesten (1074) az Ivanics-féle könyvkereskedésben (ferenczek térén 410. sz. alatt) megjelent és minden magyar könyvtárban kapható:

NÉPDALOK és MONDÁK. 2ik kötet. A' Kisfaludy-Társaság megbízásából szerkeszté Erdélyi János. Nagy 8-réti finom vein papíron, összesen 322 lap, csinos borítékba fűzve csak 1 ft 20 kr.

H i r d e t é s. (1, 3) A' munkács-szent-miklósi uradalomban, Munkácstól két órai jáásra, egy papirus malom, minden hozzá szükséges épületekkel, 1847. évi április 15-én napjától kezdve, több évkre bérbe kiadandó.

Hausner F. L. polg. kereskedő Pesten. Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Landerer és Heckenast Pesten.

UJD... mely a hazai... kifejezéseket, müve... Minden eddigi... A' társalg... I... A' társalg... MAGYARI... L A... Se... Elm... SZA... vagy... Ünne... Versék. Tá... A' Ünne... szét. 6 képp... Oly... Vez... Kérdésekben és gyakkal közele... ébre... B...

UJDON-ÚJ MAGYAR SZAVAK TÁRA,

melly a hazai hírlapokban, új magyar könyvekben, tudományos és közéletben előkerülő újdon
kifejezéseket, mű- és más legújabb alakított vagy felelőseztett szavakat foglalja magában.
Összeszedte **Királyföldy Endre.**
12rét. Füzve 1 ft. p. p.

FOGARASI JÁNOS, művelt magyar nyelvtan elemi része.

Minden eddigi magyar nyelvtanok kiegészítése- s megigazításaul, született magyarok 's más
jártasbák számára.
Nagy Srt. Csinos borítékba 3 fr. p. p.

IDEGEN SZÓTÁR.

A' társalgási és tudományos nyelvben, valamint a' honi hírlapokban
előforduló

IDEGEN SZAVAK

MAGYARITÁSA- ÉS HELYES KIEJTÉSÉRE VEZÉRLŐ SEGÉDKÖNYV.
12rét füzve 40 kr. p. p.

Olesó iskolai könyvtár.

LATIN NYELV ELEMEL.

Seidenstücker szerint magyar nyelvhez alkalmazva
Némethi Pál.

Kézikönyvül a' nyelvtani első osztályban. Srt. füzve 40 kr. p. p.

Elméleti és gyakorlati német nyelvtan

irta STEINACKER GUSZTÁV.
2dik kiadás. Srt. Kötve 40 kr. p. p.

Elméleti és gyakorlati utmutatás az

OLASZ NYELV

alapos megtanulására.

Nyilvános- és magán- oktatási segédkönyvül
irta Szépvári György.
Nagy Srt. füzve 1 ft. p. p.

VIDOR GYERMEKNEK,

vagy beszélyek és képek a' gyermek-világból.

Ünnepi, névnap- 's újévi ajándékul jó fiúk- és leányoknak.

Glatz Jakab után

Szivós Mihály.

8-rét. 4 festett képpel. Kemény borítékba 2 ft.

SZÁZ MESE SZÁZ KÉPPEL.

Lafontaine után

szabadon fordította

Dr. Lovász Imre.

Nagy 8-rét. Velinen, kemény borítékba köve 4 fr. 30 kr

GYERMEKLANT.

Versek. Társas játékok. Vig szindarabok. Mesék. Erkölsi mondások és könyörgések
6—10 éves gyermekek számára.

irta **Károlyi István.**

Második olesó kiadás.

Egy színezett képpel. Srt. csinos kemény köt. 40 kr. p. p.

A' GYERMEK - VILÁG

képekben és elbeszélésekben.

Ünnepi, névnap- és új-évi ajándék.

Jó fiúk és leányok számára.

GLATZ JAKAB után

magyarosítá

Szivós Mihály.

Srt. 6 képpel. Velinen, csinos borítékba köve fekete képpel 1 ft. 40 kr.; szépen
színezett képpel 2 ft. 40 kr.

FÖLDESI ESTVÉK.

Olvasókönyv a' magyar ifjuság számára.

irta
Bezerédj Amália.

Egy színezett képpel. Nagy Srt. Velinen, borítékba köve 2 ft

Vezérlés a' szemléelő oktatásra.

Kérdésekben és feleletekben; melly szerint a' növendékek a' mindennapi élethez tartozó tár-
gyakkal közelebbről megismerhetnek, zsenge elméükben a' képzelő és gondolkodó tehetség
ébredtetik és szívökbe a' keresztényi főerények első magyai oltanak

DENYZEL,

praetikus és iskolai letanásnok

német utmutatása szerint magyarázva.

Srt. köve 24 kr. p. p.

IBOLYÁK.

Beszély-füzér 8—12 éves gyermekek számára
magyar és német nyelven

irta

Ney Ferencz.

Nyolcz színezett képpel. 16-rét. Kemény borítékban 2 ft.

Az ifjuság olesó könyvtára.

I. H. Campe J. H., ifjabbik Robinson. Mulatságos olvasókönyv gyermekek és ifjak szá-
mára. 2 füzet. Füzve 40 kr. p. p.

III. Tooth István. A' Rómák történetei ifjak használatára. 12rét füzve 20 kr. p. p.

IV—VI. Chlmann L., Tarka jelenetek az emberi életből. Új olvasókönyv. Az ifjuság
hasznára és gyönyörködtetésére. Válogatva fordította Sárospataki Pataky Pál. 3 kötet
Füzve 1 ft. p. p.

VII. VIII. Glatz Jakab, Erényi atya. Olvasókönyv, népiskolai tanulók számára. Hasznát-
tathatik magán-oktatásokkal is. Magyarosítá Szivós Mihály. 2 füzet. Füzve 40 kr. p. p.

IX. Tooth Ist. A' Görögök történetei. Ifjak használatára. Füzve 20 kr. p. p.

Flóri könyve,

sok szép képekkel, földrajzokkal és muzsika-melléklettel.

irta

Bezerédj Amália.

Srt. Kemény borítékba köve, kifestett képekkel és finom papíron 3 ft 20 kr.

Harmadik olesóbb kiadás. 1846. Kemény bor. 20 kr. p. p.

Harmadik d i s z e s k i a d á s, nagy Srt. 1846. Keményen köve 1 ft. 20 kr. p. p.

OLVASÓKÖNYV.

Városi és falusi gyermekek számára.

Nagy Srt. füzve 24 kr. p. p.

MAGYAR-NÉMET

BESZÉLGETÉSEK.

mint elméleti és nyelvbéli gyakorlatok

a' zsenge gyermekkor számára.

Közvetlenül a' kislelővő iskolában honn való nevelés mellett is használhatók.

irta **ENGLER FERENCZ.**

Nagy Srt. füzve 40 kr. p. p.

Öntanulás gyakorlatian tárgyalva.

A' felszerdült honi tanuló és kitanult ifjuság kedvéért főleg.

irta

Edvi Illés Pál.

Srt. Pesten 1843. borítékba füzve 40 kr.

Magyar és német

Declamatiók és köszöntők.

Egy toldalékkal,

melly francia köszöntöket foglal magában.

Gyűjtötte

Fleischer Jakab.

Srt. 1 ft 20 kr

FÖLDRAJZI TANITÁS

a' tanuló ifjuság' számára,

sok kérdésekkel és feladatokkal szó- 's írásbeli megfajtásra.

Három folyam. Srt. köve 30 kr. p. p.

Ezen munka, 3 folyam egy kötetben köve 1 ft. p. p.

SZÉPIRÁST TANÍTÓ.

Czélserü

felvilágosításokkal, példányokkal és egy mintalappal

NÉPISKOLÁK SZÁMÁRA

irta

Gömöry Fridrik,

hites ügyvéd.

4-rét. Borítékba füzve 16 kr.

Világtörténet,

a' legrégibb időktől a' legújabb korig.

Tárgyalva

Dr. Edvi Illés László

által

12rét. 2 kötet füzve 1 ft. pengő pénzben.

Az ó világ történetei

vezérfonalul a' legelső történettani oktatásban.

irta

Kiss Lajos.

Srt. Borítékba füzve 20 kr.

A'

közép kor történetei.

irta

KISS LAJOS.

Srt. Füzve 20 kr. p. p.

Ujabb és legujabb magyar könyvek, mellyek **HECKENAST GUSZTÁV**

pesti kiadó-könyvtár által az utóbbi években kiadattak és
könyvkereskedésében (váci-utca 15-ik szám alatt)
ugy, mint minden hiteles könyvtárnál Magyar- és Erdélyországban kaphatók.

EGY MAGYAR KIRÁLY.

Történelmi dráma négy felvonásban.

Ita
Hugo Károly.

Nagy Sret. füze 1 frt 40 kr. p. p.

Jósika Miklós legujabb munkái.

- 1) Az élet utjai. Egy kötetben. 32. füze 1 ft pp.
- 2) Viszhangok. 2 kötet. 32. füze 2 ft pp.
- 3) Szív rejtelmek. 32. 2. kötet. füze 2 ft p. p.
- 4) Külföldi regényei, egymint:
Egy házasság a nagyvilágban, Tryvelyan szerzőjétől. Sret 2 kötet
füze 2 ft p. p.

Toussaint. Sret. 8 kötet. füze 8 ft p. p.

Uj folyam. 15. és 2dik kötet:

Akarat és hajlam. Sret. 2 kötet. füze 2 ft p. p.

Jósika Miklós többi munkái árjegyzéke:

- 1) Abafi 2dik kiadás. 32. 2 kötet. füze 2 ft p. p.
- 2) Zólyomi 2dik kiadás 1 kötetben. 32. füze 1 ft p. p.
- 3) Könyvelmők 2dik kiadás. 32. 2 kötet füze 2 ft p. p.
- 4) Az utolsó Batori 2dik kiadás. 32. 3 kötet füze 3 ft p. p.
- 5) A Csehek Magyarországbán. Korrajz I. Mátyás idejéből. 2dik kiadás.
32rét. 4 kötet füze 4 ft p. p.
- 6) Élet és Tündérhon. Hisebb regények. 2dik kiadás. 32rét. 3 kötet. füze
3 ft p. p.
- 7) Zrínyi a költő. Regény és krónika a XVII. századból. 32rét. 4 kötet.
füze 4 ft p. p.

BESZÉLVEK.

Ita
Kelmenfy László.

Sret. 2 kötet füze 2 ft pengő pénzben.

Ugyanazon szerzőtől korábban megjelent:

MEGHASONLOTT KEDÉLY.

Regény.

Ita
Kelmenfy László.

Sret. 2 kötet füze 2 ft p. p.

KÖLCSEY FERENCZ minden munkái.

Báró Eötvös J., Szalay L. és Szemere P.
szerkesztése alatt.

V. kötet, Kölcsey arcképpel. S-rét. finom velinpap. csinosan füze 8 frt. pp.

UTAZÁS ÉJSZAKAMERIKÁBAN.

Ita
MOKCSAI HARASZTHI ÁGOSTON.

Sret. Két kötet, füze két aczélmetszettel 4 ft. pp.

NYUGOT, UTAZÁS KÜLFÖLDÖN.

Ita
Gorove István.

2 kötet két aczélmetszettel. S-ad rét, füze 4 fr. p. p.

ESTIKÉK.

Ita
Frankenburg Adolf.

Sret. 2 kötet, füze 2 fr. p. p.

Státusférfiak' és szónokok' könyve

Szalay László által.

Teljes egy kötetben.
Nagy 8-rét. Keményen kötve 5 ft. p. p.

MEGYERENDSZER.

Hajdan és most.

Törvény-, történet-, oklevelek- 's egyéb rokonkuttók után,
előadva

IFJ. PALUGYAY IMRÉTŐL.

Két kötet:

Megye-alkotmány. — Megye-hivatalok.

Nagy Sret. füze 3 fr. p. p.

NEMZETI IPARUNK.

Ita

Erdélyi János.

Bővitve 's jegyzetekkel kísérvé

kiadva

Fényes Elek.

Második olcsóbb füzetenkénti kiadás.

Nagy Sret. 4 füzet füze 1 ft. 20 kr. p. p.

Legujabb és legteljeseb német és magyar

ZSEB-SZOTAR,

legujabb helyesírás szerint, 's az újonan alakított vagy felélesztett szókkal bővitve összeírta

Alsó-viszti Fogarasi János.

Második, jobbitott és sok ezer új szókkal bővitett kiadás.

Első vagy német-magyar rész.

Kis Sret, két hasábnban, és nagyobb 's olvashatóbb betűkkel nyomva minden eddigi
magyar-német zsebszótáraknál.

Első és második füzet: **A - P** betűt foglalván magában (545 lap.)

Ezen német-magyar rész 3 füzetben jelenedik meg. Előfizetési ára a 3 füzetnek csak 2 ft. p. p.
E' kiváltképp olcsó, legteljeseb és a szerzőtől újonan átdolgozott és bővitett szótárnak
első és második füze minden könyvkereskedésben található. Az egész kötet 2 hónap alatt el fog
készülni. A magyar-német rész is azonban sajtó alá jön, és megjelenése annak idejében ki
fog hirdettetni. — Figyelmeztetik a' t. cz. közönség, hogy ezen új szótár' szorgalmatos és tö-
kéletes kidolgozása minden az eddig megjelent hasonló munkákat felülhaladja.

A' kiadó.

MAGYAR ÉS NÉMET

BESZÉLGETÉSEK'

KÉZIKÖNYVE, vagyis GYAKORLATI UTMUTATÁS

c' két nyelven a' társalkodási, ipar- és közélet' legkülönműbb viszonyaiban helyes
és ügyes kifejezésre.

Szerkeszté

G A R A Y.

Harmadik javított 's megbővitett kiadás. Sret füze 1 ft.

Francia-magyar és magyar-francia

ZSEBSZÓTÁR.

Ita

Kiss Mihály.

Első kötet.

Francia - magyar rész.

16. rét. Füze 2 ft. p. p.

JOSEPHI MÁRTON

LEXICON

trilingue latino-hungarico-germanicum ad ductum

Lexici scholastici Schellerani et Kirschiano-Bomiani elaboratum, ac vocabulis mediis aevi
terminisque scientiarum technicis ubique distinctis, auctum addito Terminorum juridicorum,
imprimis in Jure hungarico usitatorum, glossario.

Nagy Sret. 2 kötet füze 2 frt. 12 kr. p. p.

NÉMET-MAGYAR-DEÁK SZÓTÁR.

A legjobb szókönyvek, különösen Kraft német-deák lexicona szerint készítette

Márton József.

Nagy Sret. 2 kötet füze 2 frt. 12 kr. p. p.

FINN-MAGYAR NYELV.

Ita

Kállay Ferencz.

Nagy Sret füze. 1 frt. p. p.